

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

- ▶ การยกเว้นความรับผิดในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74
- ▶ ปัญหาการกำหนดอายุเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ต้องรับโทษในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 73 และ 74
- ▶ การวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย: เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกับมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา
- ▶ แนวทางการพัฒนามาตรการบริการชุมชนในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด
- ▶ การศึกษาพฤติกรรมกรรมการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ

คำนำ

สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎรมีบทบาทหน้าที่ในการเป็นหน่วยงานสนับสนุนการปฏิบัติงานของฝ่ายนิติบัญญัติ ในส่วนของภารกิจด้านการวิจัยรับผิดชอบโดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนาสำนักวิชาการ ปฏิบัติหน้าที่ด้านการส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการศึกษาวิจัยและการเผยแพร่ข้อมูลการวิจัยในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและสาธารณชน จากบทบาทและหน้าที่ดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้พิจารณาคัดเลือกผลงานวิจัยด้านการเมือง การปกครอง เศรษฐกิจและสังคม โดยนำเสนอในรูปแบบบทความวิจัย ทั้งนี้ เพื่อให้ผลงานวิจัยเป็นกลไกสำคัญด้านวิชาการและมีการนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างเป็นรูปธรรมได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งประโยชน์ในการสนับสนุนการปฏิบัติงานให้กับสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจงานของคณะกรรมการธิการต่าง ๆ ที่มีบทบาทหน้าที่ในการพิจารณา ร่างกฎหมาย ควบคุมการบริหารราชการแผ่นดิน และการพิจารณาศึกษาเรื่องที่เกี่ยวข้องตามบทบาทหน้าที่ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ซึ่งบทบาทในแต่ละด้านจำเป็นต้องอาศัยข้อมูลทางวิชาการและผลงานวิจัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงประกอบการพิจารณา อันจะส่งผลสำคัญต่อการตัดสินใจในการทำหน้าที่ให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล และมีความถูกต้องตามหลักวิชาการ

จากความสำคัญดังกล่าว กลุ่มงานวิจัยและพัฒนาจึงได้จัดทำ Research Focus (บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและคณะกรรมการธิการ) ขึ้น โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อเผยแพร่ผลงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อวงงานรัฐสภาและเป็นข้อมูลที่สำคัญที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิจัยอย่างเป็นระบบ ซึ่งสามารถเป็นข้อมูลสนับสนุนการปฏิบัติงานให้แก่สมาชิกรัฐสภา สมาชิกสภาผู้แทนราษฎร คณะกรรมการ บุคคลในวงงานรัฐสภา รวมถึงประชาชนผู้สนใจทั่วไป โดยนำเสนอในรูปแบบของบทความวิจัยที่มุ่งเน้นความถูกต้อง ครบถ้วน กระชับและเข้าใจง่าย พร้อมมีบทสรุปและการวิเคราะห์ เพื่อให้ผู้อ่านสามารถนำผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับรัฐสภาไปปรับใช้ได้ตรงตามความต้องการ และเพื่อประโยชน์ในการปฏิบัติงานด้านนิติบัญญัติต่อไป

อนึ่ง ภาพปกในครั้งนี้ได้จาก <https://spacebar.th/culture/where-do-juvenile-go-if-they-commit-crime> จึงขอขอบคุณมา ณ โอกาสนี้

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
สำนักวิชาการ
สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร

การยกเว้นความรับผิดในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74

วิจัยโดย พิมพ์สุรางค์ ชนินทรลีลา
เรียบเรียงโดย วิลาสิณี ฉายรัตน์ตระกูล
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

“ข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ปี 2565-2566 พบว่าปี 2565 สถิติความผิดทางอาญาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนมีจำนวนรวม 12,194 คดี และปี 2566 สถิติความผิดทางอาญาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 12,599 คดี สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการถกเถียงเกี่ยวกับการบังคับใช้และการแก้ไขกฎหมายเด็กและเยาวชนของไทย ในประเด็นการปรับเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการกำหนดให้เด็กและเยาวชนต้องรับผิดทางอาญา”

บทนำ

สภาพบังคับของมาตรา 74 แห่งประมวลกฎหมายอาญา ซึ่งบัญญัติยกเว้นโทษแก่เด็กอายุกว่า 12 ปี แต่ยังไม่เกิน 15 ปี ทั้งที่เด็กในช่วงอายุดังกล่าวพ้นเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่จะมีความรับผิดทางอาญาได้แล้ว มาตรการที่ศาลอาจกำหนดใช้กับเด็กในช่วงอายุนี้ได้มีเพียงวิธีการสำหรับเด็กสามประการหลัก ได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การวางข้อกำหนดให้ระวางมิให้ก่อเหตุร้ายหรือการส่งตัวไปฝึกและอบรม แต่เมื่อพิจารณาการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 แล้ว เด็กที่กระทำความผิดไม่ร้ายแรงและมีลักษณะเหมาะแก่การแก้ไขฟื้นฟูย่อมถูกส่งฟ้องออกไปด้วยมาตรการเบี่ยงเบนคดีทำให้ไม่ต้องถูกพิพากษาคงเหลือเพียงเด็กที่กระทำความผิดร้ายแรงหรือมีลักษณะที่ยากต่อการแก้ไขฟื้นฟูประการอื่นที่จะต้องตกอยู่ภายใต้สภาพบังคับตามมาตรา 74 ซึ่งนำไปสู่ปัญหาสำคัญว่าลำพังการยกเว้นโทษโดยให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กไม่น่าจะเพียงพอที่จะคุ้มครองป้องกันสังคมได้อีกต่อไป

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีทางวิทยาศาสตร์และจิตวิทยาพัฒนาการ พบว่าเด็กอายุกว่า 12 ปี ซึ่งอยู่ในวัยแรกรุ่นแล้ว อาจกระทำความผิดโดยมีความรู้ผิดชอบไม่แตกต่างจากผู้ใหญ่ได้ สอดคล้องกับมาตรฐานระหว่างประเทศ อาทิ อนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กและกฎแห่งกรุงปักกิ่งให้การยอมรับการลงโทษเด็กในกรณีความผิดร้ายแรง เมื่อความจำเป็นในการปกป้องความปลอดภัยของสังคมมีน้ำหนักมากกว่า นอกจากนี้ ได้ทำการศึกษากฎหมายต่างประเทศ ได้แก่ แคนาดา ฝรั่งเศสและเวียดนาม มีการนำโทษทางอาญามาใช้กับเด็กที่พ้นเกณฑ์อายุขั้นต่ำที่จะมีความรับผิดทางอาญาทั้งสิ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงทำการวิจัย

เรื่อง “การยกเว้นความรับผิดในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74” เพื่อเสนอให้มีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 โดยกำหนดบทยกเว้นให้ศาลอาจใช้ดุลพินิจลงโทษเด็กได้ในกรณีความผิดร้ายแรง กรณีที่มีโทษความผิดร้ายแรงหรือเด็กยังไม่มีความรู้ผิดชอบมากเพียงพอจึงจะนำวิธีการสำหรับเด็กมาบังคับใช้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาหลักการ ความเป็นมา และสภาพบังคับของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ที่ยกเว้นความรับผิดทางอาญาแก่เด็กอายุกว่า 12-15 ปี และกระบวนการวิธีพิจารณาคดีที่เด็กในช่วงอายุนี้เป็นผู้กระทำความผิด
2. เพื่อเปรียบเทียบการกำหนดความรับผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ
3. เพื่อค้นพบปัญหาที่เกิดขึ้นจากการยกเว้นโทษอาญาและการใช้วิธีการสำหรับเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 เพื่อพิจารณาประกอบกระบวนการวิธีพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553
4. เพื่อเสนอหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการปรับปรุงประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ทั้งในส่วนที่เป็นการยกเว้นความรับผิดทางอาญาแก่เด็กซึ่งอายุพ้นเกณฑ์ขั้นต่ำที่จะมีความรับผิดอาญาและในส่วนวิธีการสำหรับเด็ก

ผลการวิจัย สามารถสรุปประเด็นสำคัญได้ดังนี้

1. หลักการ ความเป็นมา และสภาพบังคับของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ที่ยกเว้นความรับผิดทางอาญาแก่เด็กอายุกว่า 12-15 ปี และกระบวนการวิธีพิจารณาคดีที่เด็กในช่วงอายุนี้เป็นผู้กระทำความผิด

เมื่อศึกษาพัฒนาการการกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทย พบว่าประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ต่อเนื่องมาจากมาตรา 56 แห่งกฎหมายลักษณะอาญา ขณะที่แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินคดีอาญาแก่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดของไทยมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง มีการแยกกฎหมายวิธีพิจารณาความสำหรับเด็กและเยาวชนโดยเฉพาะ และกฎหมายดังกล่าวมุ่งเน้นการแก้ไขฟื้นฟูและให้โอกาสเด็กและเยาวชนอย่างเต็มที่ เริ่มจากมีมาตรการทางเลือกให้ศาลใช้แทนการลงโทษอาญาและมาตรการเบี่ยงเบนคดีออกจากกระบวนการยุติธรรมปกติทำให้ศาลไม่ต้องพิพากษาคดีอีกหลายประการ แม้ว่ามาตรา 74 จะผ่านการปรับปรุงแก้ไขมาหลายครั้ง แต่เป็นเพียงการปรับเกณฑ์อายุให้สอดคล้องกับมาตราข้างเคียงและรายละเอียดหรือรูปแบบของวิธีการสำหรับเด็ก ซึ่งไม่มีการทบทวนว่าการยกเว้นโทษและวิธีการสำหรับเด็กดังกล่าวยังคงเหมาะสมและสอดคล้องกับกฎหมายวิธีพิจารณาความสำหรับเด็กและเยาวชน กล่าวคือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 หรือไม่เพียงใด

นอกจากนี้ สถานะของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 โครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา พบว่าเด็กในช่วงอายุ 12-15 ปี เป็นผู้ที่มีความผิดเพียงแต่ไม่ต้องรับโทษ เพราะกฎหมายเห็นว่ายังแยกแยะผิดชอบไม่ได้ หรือขาดความชั่ว จึงให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กอันมีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทน แต่เมื่อพิจารณาสภาพบังคับของวิธีการสำหรับเด็กดังกล่าวแล้ว พบว่ามาตรการดังกล่าวตักเตือนและมาตรการส่งตัวไปรับการฝึกอบรมยังมีข้อจำกัดที่อาจเป็นปัญหา อีกทั้งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มีมาตรการเบี่ยงเบนคดีที่ช่วยกลั่นกรองเด็กออกไปแก้ไขฟื้นฟูโดยไม่ต้องถูกพิพากษาหลายประการ บนเงื่อนไขหลักกว่าเด็กนั้นไม่ได้กระทำความผิดที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควรและอาจกลับตัวเป็นคนดีได้

2. การกำหนดความรับผิดชอบทางอาญาของเด็กและเยาวชนตามกฎหมายไทยและกฎหมายต่างประเทศ

ประเทศแคนาดา เวียดนามและฝรั่งเศสแบ่งเกณฑ์อายุออกเป็นสามช่วงเช่นเดียวกับไทย ซึ่งคุ้มครองเด็กในช่วงเกณฑ์อายุกึ่งกลางมากกว่าช่วงอายุสุดท้ายที่ใกล้ชิดกับความเป็นผู้ใหญ่ ดังนี้

1) กฎหมายแคนาดา กำหนดให้เด็กอายุ 12-14 ปี รับโทษได้เฉพาะโทษสำหรับเยาวชน ส่วนเยาวชนอายุ 14-18 ปี หากกระทำความผิดร้ายแรงมีระวางโทษจำคุกเกินกว่า 2 ปีขึ้นไป โดยอาจต้องรับโทษสำหรับผู้ใหญ่

2) กฎหมายฝรั่งเศส แม้เด็กอายุ 13-16 ปี จะรับโทษเช่นเดียวกับผู้ใหญ่ได้ แต่ก็ได้รับการลดโทษอย่างน้อย กึ่งหนึ่ง ส่วนเยาวชนอายุ 16-18 ปี ศาลอาจใช้ดุลพินิจไม่ลดโทษหากมีพฤติการณ์พิเศษ

3) กฎหมายเวียดนาม คุ้มครองเด็กอายุ 14-16 ปี ให้รับผิดชอบเฉพาะความผิดร้ายแรงที่มีอัตราโทษจำคุกเกินกว่า 7 ปีขึ้นไป ขณะที่เยาวชนอายุ 16-18 ปี รับผิดชอบได้ในความผิดทุกระดับ ทั้งเด็กอายุ 14-16 ปี ยังมีโอกาสได้รับยกเว้นโทษในความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกสูงสุดไม่เกิน 15 ปีด้วย ขณะที่เยาวชนอายุ 16-18 ปี จะได้รับยกเว้นโทษต้องเป็นความผิดที่มีอัตราโทษจำคุกไม่เกิน 7 ปีเท่านั้น กฎหมายต่างประเทศข้างต้นสนับสนุนแนวทางการให้ความคุ้มครองเด็กในช่วงเกณฑ์อายุกึ่งกลางมากกว่าเยาวชนในช่วงเกณฑ์อายุสุดท้าย และเกณฑ์ที่ใช้ในการพิจารณาเพื่อลงโทษหรือไม่ลงโทษ คือระดับความร้ายแรงของความผิด

3. ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการยกเว้นโทษอาญาและการใช้วิธีการสำหรับเด็กตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 เพื่อพิจารณาประกอบกระบวนการวิธีพิจารณาคดีตามพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

เมื่อศึกษาสถานะของประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ในโครงสร้างความรับผิดชอบทางอาญา พบว่าเด็กในช่วงอายุ 12-15 ปี เป็นผู้ที่มีความผิดเพียงแต่ไม่ต้องรับโทษ เพราะกฎหมายเห็นว่ายังแยกแยะผิดชอบไม่ได้ หรือขาดความชั่ว จึงให้ใช้วิธีการสำหรับเด็กอันมีลักษณะเป็นวิธีการเพื่อความปลอดภัยแทน แต่เมื่อพิจารณาสภาพบังคับของวิธีการสำหรับเด็กจะเห็นได้ว่ามาตรการดังกล่าวตักเตือนและมาตรการส่งตัวไปรับการฝึกและอบรมยังมีข้อจำกัดที่อาจเป็นปัญหา และเมื่อศึกษาพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ประกอบ ยังพบว่ามาตรการเบี่ยงเบนคดีที่ช่วยกลั่นกรองเด็กออกไปแก้ไขฟื้นฟูโดยไม่ต้องถูกศาลพิพากษาหลายประการ บนเงื่อนไขหลักการว่าเด็กนั้นไม่ได้กระทำความผิดที่เป็นภัยร้ายแรงต่อสังคมเกินควรและอาจกลับตัวเป็นคนดีได้ ผลที่ได้รับ คือ เด็กที่กระทำความผิดร้ายแรงแล้วจะต้องถูกพิพากษาตามมาตรา

74 ลำพังการยกเว้นโทษโดยใช้วิธีการสำหรับเด็กเพียงสาม ประการที่มีสภาพบังคับ โดยมีโทษหนักที่สุด คือ การส่งตัว ไปฝึกและอบรมจนถึงอายุเพียง 18 ปี ย่อมไม่เพียงพอต่อ การคุ้มครองป้องกันสังคมได้

4. หลักเกณฑ์ที่เหมาะสมในการปรับปรุง ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74 ทั้งในส่วนที่เป็น การยกเว้นความรับผิดทางอาญาแก่เด็กซึ่งอายุพ้นเกณฑ์ ขั้นต่ำที่จะมีความรับผิดอาญาและในส่วนวิธีการสำหรับเด็ก

เมื่อพิจารณาทั้งแนวคิดทฤษฎี มาตรฐาน ระหว่างประเทศ และกฎหมายต่างประเทศ ร่วมกับปัญหา ในกฎหมายไทย พบว่าแนวทางแก้ไขปัญหา มาตรา 74 ควรเปิดโอกาสให้ศาลลงโทษเด็กอายุ 12–15 ปี ได้ โดยถือเป็น ข้อยกเว้นกรณีเด็กกระทำความผิดร้ายแรง เพื่อเป็น หลักประกันสิทธิให้เกิดความสมดุลกับการคุ้มครองเด็กและ การป้องกันสังคม ความผิดร้ายแรงในที่นี้ควรเป็นความผิดที่มี อัตราโทษจำคุกอย่างสูงเกินกว่า 5 ปี เพราะอัตราโทษ ดังกล่าวเป็นอัตราโทษที่สูงสุดที่พระราชบัญญัติศาลเยาวชน และครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เปิดโอกาสให้มีการเบี่ยงเบนคดีออกไปโดยไม่ต้อง เข้าสู่กระบวนการพิจารณาของศาลได้ ในกรณีเด็ก กระทำความผิดร้ายแรงนี้ให้ศาลพิจารณาคำรู้ผิดชอบของเด็ก และพฤติการณ์แห่งคดีเป็นรายกรณีอีกครั้งก่อนจะใช้ดุลพินิจพิพากษาว่าสมควรลงโทษหรือไม่ หากลงโทษให้ลด มาตราส่วนโทษลงถึงหนึ่งทำนองเดียวกับมาตรา 75 แล้วจะ ใช้มาตรการทางเลือกแทนการลงโทษหรือไม่ก็ได้ หากเห็นว่า ไม่สมควรลงโทษ หรือกรณีเป็นความผิดไม่ร้ายแรงให้ใช้ วิธีการสำหรับเด็กตามมาตรา 74

บทสรุปและการวิเคราะห์

การกระทำความผิดโดยเด็กและเยาวชนเป็น ประเด็นทางสังคมที่ได้รับการกล่าวถึงมากขึ้นในช่วงครึ่ง ทศวรรษที่ผ่านมา เนื่องจากสถิติการกระทำความผิดทาง อาญาของเด็กและเยาวชนที่เพิ่มสูงขึ้นทั้งในไทยและ ประเทศอื่นทั่วโลก บทบัญญัติของพระราชบัญญัติศาล เยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553 ของประเทศไทย “เด็ก” หมายถึง บุคคลอายุไม่เกินสิบห้าปีบริบูรณ์ และ “เยาวชน” หมายถึง บุคคลอายุเกินสิบห้าปีบริบูรณ์ แต่ยังไม่ถึงสิบแปดปีบริบูรณ์ เมื่อพิจารณาจากข้อมูลของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชน ปี 2565–2566 พบว่าปี 2565 สถิติความผิดทาง อาญาที่เกิดจากเด็กและเยาวชนมีจำนวนรวม 12,194 คดี

และปี 2566 สถิติความผิดทางอาญาที่เกิดจากเด็กและ เยาวชนมีจำนวนเพิ่มขึ้นเป็น 12,599 คดี

สถานการณ์ดังกล่าวก่อให้เกิดการถกเถียงเกี่ยวกับการ บังคับใช้และการแก้ไขกฎหมายเด็กและเยาวชนของ ไทย ในประเด็นการปรับเกณฑ์อายุขั้นต่ำในการกำหนดให้ เด็กและเยาวชนต้องรับผิดทางอาญา ความผิดทางอาญาที่ เกิดจากเด็กและเยาวชนของกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและ เยาวชนของไทยที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี ทั้งคดีเกี่ยวกับ ยาเสพติด คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน คดีเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุ ระเบิด และความผิดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับ ชีวิตและร่างกายที่หลายคดีชี้ให้เห็นพฤติการณ์ของเด็กและ เยาวชนที่มีการเตรียมการก่อนการกระทำความผิดหรือมี การก่ออาชญากรรมรุนแรงในระดับผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว เพื่อยับยั้งปัญหาอาชญากรรมเด็กที่อาจเพิ่มสูงขึ้น ภาครัฐ จึงควรดำเนินการ ดังนี้

1) แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของไทยเกี่ยวกับ เกณฑ์อายุขั้นต่ำของเด็กและเยาวชนที่ต้องรับผิดทางอาญา จากเดิมที่กำหนดไว้จำนวน 15 ปี ให้ลดลง โดยใช้ฐานการ พิจารณาจากผลการศึกษาวิจัยทางสังคม จิตวิทยา และ อาชญวิทยาที่บ่งชี้ถึงข้อเท็จจริงของวุฒิภาวะทางด้าน อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญาของเด็กและเยาวชน แต่เกณฑ์ อายุขั้นต่ำดังกล่าวจะต้องไม่ต่ำจนเกินไปเพื่อไม่ให้ขัดกับ อนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (CRC) แต่ยังคงแนวปฏิบัติเรื่องการไม่เปิดเผยตัวตนหรือข้อมูลของ เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดต่อสาธารณะและการนำเข้าสู่ กระบวนการแก้ไขเยียวยาพฤติกรรมเพื่อให้โอกาสในการ กลับตัวสู่สังคม

2) แก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของไทยเกี่ยวกับ ความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและ เยาวชนผู้กระทำความผิดทางอาญาที่มีอายุกว่า 12–18 ปี ให้มีหน้าที่ชำระค่าปรับ ค่าเสียหาย หรือราคาสิ่งของแทน เด็กหรือเยาวชน เว้นแต่บิดามารดาหรือผู้ปกครองจะพิสูจน์ ได้ว่าการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กหรือเยาวชนใน ปกครองมิได้เกิดจากการปล่อยปละละเลยหรือขาดการ อบรมสั่งสอนในทางที่ดี

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่น่าเสนอไปข้างต้นเป็นเพียง บทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการ ศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ดัง QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

พิมพ์สุรางค์ ชนินทรลีลา. (2565). การยกเว้นความรับผิดในทางอาญา
ตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74. กรุงเทพฯ:
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, คณะนิติศาสตร์.

วิลาสินี ฉายรัตน์ตระกูล. (พฤษภาคม 2567). วิจัยปริทัศน์ เรื่อง
อาชญากรเด็ก. สืบค้น 1 กรกฎาคม 2567 จาก
<https://dl.parliament.go.th/handle/20.500.13072/620552>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

ปัญหาการกำหนดอายุเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ต้องรับโทษ ในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 และ 74

วิจัยโดย เชิดพงศ์ จินดาสุวรรณ และจิรพงศ์ แก้วบัว
เรียบเรียงโดย อัญชลี จวงจันทร์
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

ปัจจุบันปัญหาจากการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีลักษณะที่หลากหลายรูปแบบไม่เฉพาะความผิดทางศีลธรรมเล็ก ๆ น้อย ๆ เท่านั้น แต่รวมถึงการทำความผิดกฎหมายของบ้านเมือง โดยจะพบเห็นได้จากข่าวสารต่าง ๆ ผ่านทางสื่อมวลชนที่ปรากฏพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมของเด็กและเยาวชน เช่น การลักขโมย การเสพยาเสพติด การก่อคดีข่มขืน หรือแม้กระทั่งการก่อคดีฆาตกรรม ฯลฯ

บทนำ

ประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73-76 ได้กำหนดหลักเกณฑ์ในการดำเนินคดีและลงโทษกับเด็ก ไว้เป็นการเฉพาะโดยแบ่งตามช่วงอายุ ดังนี้ 1) เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี หากกระทำผิดไม่ต้องรับโทษ 2) เด็กอายุกว่า 12 ปีแต่ไม่ถึง 15 ปี หากกระทำผิดไม่ต้องรับโทษ แต่ให้ศาลกำหนดมาตรการพิเศษ เช่น ว่ากล่าวตักเตือนทั้งเด็กและผู้ปกครอง วางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองควบคุมดูแลเด็ก หากเด็กยังฝ่าฝืนให้ผู้ปกครองจ่ายเงินไม่เกิน 10,000 บาท กำหนดเงื่อนไขคุมประพฤติให้เด็ก หรือส่งไปยังโรงเรียน หรือสถานฝึกอบรม 3) เยาวชนอายุ 15-18 ปี หากกระทำผิด ให้ศาลพิจารณาคดี ความรู้ผิดชอบแล้วแต่กรณีและอาจไม่สั่งลงโทษ แต่ใช้มาตรการพิเศษ เช่นเดียวกับเด็กอายุ 12-15 ปีก็ได้ หรือจะสั่งลงโทษก็ได้ แต่ให้ลดโทษลงครึ่งหนึ่ง 4) เยาวชนอายุ 18-20 ปี หากกระทำผิดศาลจะลงโทษครึ่งหนึ่งหรือ 1 ใน 3 ในปัจจุบันเด็กและเยาวชนซึ่งได้กระทำความผิดขณะที่มีอายุไม่เกิน 15 ปี กระทำการอันที่กฎหมายบัญญัติไว้ว่าเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา เช่น การลักขโมย ทำร้ายร่างกาย เสพยาเสพติด รวมไปถึงการฆ่าคนซึ่งเป็นความผิดร้ายแรง แต่สังคมและกฎหมายยังคงให้โอกาสเด็กหรือเยาวชนเหล่านั้นโดยไม่ต้องให้ได้รับโทษ หรือหากได้รับโทษส่งสถานพินิจไม่นานก็ถูกปล่อยตัวออกมาโดยมีแนวโน้มที่เด็กหรือเยาวชนเหล่านี้จะกลับมาก่อทำความผิด เพราะคิดว่าการทำความผิดแล้วแต่ไม่ได้รับโทษอะไร เพียงได้รับการว่ากล่าวตักเตือนแล้วปล่อยตัวไป ซึ่งเป็นช่องว่างทางกฎหมายที่ควรแก้ไข เพื่อลดโอกาสในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ปัจจุบันปัญหาที่เกิดขึ้นจากการทำความผิดของเด็กและเยาวชนเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก และมีลักษณะที่หลากหลายรูปแบบ ไม่ใช่เฉพาะความผิดทางศีลธรรมเล็ก ๆ

น้อย ๆ เท่านั้น แต่ยังเป็นกรกระทำผิดทางกฎหมาย เช่น การลักขโมย การเสพยาเสพติด การยกพวกตีกันของกลุ่มนักศึกษาต่างสถาบัน การก่อคดีข่มขืน จนถึงการก่อคดีฆาตกรรม ด้วยเหตุผลดังกล่าวจึงมีประเด็นที่สงสัยตามมาคือ เด็กและเยาวชนเหล่านี้ควรจะต้องได้รับโทษหรือไม่ หรือควรต้องรับโทษอย่างไร เนื่องจากเป็นที่ยอมรับโดยทั่วไปว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้มีวุฒิภาวะที่แตกต่างจากผู้ใหญ่ ทั้งด้านอารมณ์ พฤติกรรม การเรียนรู้ และความรู้สึกผิดชอบชั่วดี เพราะมีประสบการณ์ในการดำรงชีวิตน้อยกว่าผู้ใหญ่ ซึ่งอาจเป็นสาเหตุทำให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิดได้ง่าย แต่หากจะใช้หลักเกณฑ์ใดมาตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดเหล่านั้น ไม่มีวุฒิภาวะทางความคิดหรือขาดความรู้สึกผิดชอบชั่วดี จากเหตุการณ์ที่เห็นตามสื่อต่าง ๆ เช่น โจรที่คน อินเทอร์เน็ต ฯลฯ เด็กหรือเยาวชนซึ่งมีอายุระหว่าง 10-18 ปี ได้ก่ออาชญากรรมหรือกระทำความผิดโดยไตร่ตรองหรือวางแผนไว้ล่วงหน้าก่อนแล้วนั้น

ทั้งนี้ หากมีฉาชีพอาศัยช่องว่างของกฎหมายโดยใช้เด็กเป็นผู้กระทำความผิด หรือเด็กซึ่งมีวุฒิภาวะและรู้ผิดชอบชั่วดีวางแผนกระทำความผิดเอง จะต้องมีการทางกฎหมายในการป้องกันอย่างไร เนื่องจากประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 ได้กำหนดว่า เด็กอายุต่ำกว่า 12 ปี เมื่อกระทำความผิดทางอาญาแล้วไม่ต้องรับโทษ โดยมีประเด็นที่ต้องพิจารณาดังนี้

กรณีที่ 1 เด็กไม่รู้ว่าการกระทำความผิดคืออะไร เช่น พ่อแม่เด็กสอนเด็กอายุ 3 ขวบ ให้ไปขโมยของของผู้อื่น โดยหลอกว่าเป็นของพ่อแม่เองซึ่งเด็กที่เข้าใจว่าเป็นของพ่อแม่จึงไปเอามา เช่นนี้แล้วเด็กมิได้มีเจตนาในการกระทำความผิด แต่พ่อแม่เป็นผู้ใช้ให้กระทำความผิดในทางกฎหมาย ถือเป็นตัวการร่วม (ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 83)

กรณีที่ 2 หากเป็นเด็กอายุ 12 ปี ซึ่งรู้ความผิดถูกพอสมควรแล้วและไปกระทำความผิด ขโมยของตามที่พ่อแม่สอนและสั่งให้ทำเช่นเดียวกัน พ่อแม่ถือเป็นผู้ร่วมกระทำผิด ต้องรับโทษอย่างผู้กระทำความผิด แต่สำหรับเด็กกฎหมายได้มีการยกเว้นโทษไว้ในประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 เด็กอายุไม่เกิน 12 ปี กระทำความผิด กระทำการอันกฎหมายบัญญัติว่าเป็นความผิด เด็กนั้นไม่ต้องรับโทษ

ถึงแม้ว่าจะไม่ได้รับโทษทางอาญา แต่เด็กเหล่านั้นได้กระทำความผิด ต้องชดใช้ค่าเสียหายในทางแพ่งที่เป็นตัวเงิน และไม่ใช่เป็นตัวเงิน มีความผิดในฐานะผู้กระทำความผิดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์มาตรา 420 ซึ่งการได้รับโทษดังกล่าวเพียงพอแล้วหรือไม่สำหรับเด็กซึ่งรู้สำนึกและผิดชอบชั่วดีแต่ไม่ต้องรับโทษทางอาญา โดยชดใช้ค่าเสียหายแทน จะทำให้เด็กซึ่งกระทำความผิดกระทำซ้ำอีกหรือไม่ เพราะไม่ได้มีการลงโทษทางกฎหมายแบบเด็ดขาด

จากปัญหาดังกล่าวข้างต้น จึงเป็นที่สนใจว่าเพราะเหตุใดเด็กหรือเยาวชนกลุ่มนั้นจึงได้รับการยกเว้นโทษ และมีหลักเกณฑ์ใดที่มาตัดสินว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งกระทำความผิดแบบรู้เท่าไม่ถึงการณ์หรือไม่ได้รู้จักความผิด โดยการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มจะกลับมาก่อทำความผิดซ้ำอีก ในกรณีที่เด็กและเยาวชนกระทำความผิดกฎหมาย มีบทบัญญัติให้ลงโทษเด็กและเยาวชนกลุ่มนั้นอย่างไร พร้อมวิธีแก้ไขและป้องกันเด็กและเยาวชนที่มีโอกาสจะกลับมาก่อทำความผิดซ้ำ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายในการควบคุมการก่ออาชญากรรมของเด็กและเยาวชน
2. เพื่อศึกษาปัญหาการก่ออาชญากรรมหรือการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน
3. เพื่อหาแนวทางแก้ไขประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73-74 ในเรื่องการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

ผลการวิจัย

1. ปัญหาการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมีหลากหลายรูปแบบ ไม่ว่าจะเป็นการลักขโมย การทำร้ายร่างกาย ยาเสพติด รวมไปถึงการฆาตกรรม ซึ่งกล่าวได้ว่าเป็นการก่ออาชญากรรม และเป็นความผิดตามประมวลกฎหมายอาญา โดยจากข่าวสารต่าง ๆ พบว่าเด็กหรือเยาวชนซึ่งได้กระทำความผิดสามารถรับรู้ได้ถึงผลแห่งการกระทำความผิดกล่าวคือ เด็กและเยาวชนสามารถรับรู้ได้แล้วว่าการลักขโมย

การทำร้ายร่างกาย หรือการฆ่าคน คือ ความผิด ซึ่งอาจมีผลทำให้มีคนที่เสียชีวิตจากการกระทำที่หลายคนเรียกว่า “การรู้เท่าไม่ถึงการณ์” โดยมีปัจจัยหลักในการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนมาจาก 1) ครอบครัว 2) แหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่เด็กและเยาวชนกำเนิด 3) โรงเรียนและเพื่อนที่เด็กหรือเยาวชนคบหาที่โรงเรียน ดังนี้

1) ครอบครัว เป็นสาเหตุหลักที่จะทำให้เด็กหรือเยาวชนนั้นกระทำความผิด มีหลายเหตุการณ์ที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองบอกหรือสั่งให้ลูกหลานของตนกระทำความผิด เช่น ขโมยของ ให้เด็กส่งยาเสพติด รวมไปถึงการชักชวนให้เด็กหรือเยาวชนเสพยาเสพติด

2) แหล่งชุมชนหรือสถานที่ที่เด็กหรือเยาวชนอาศัย เป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่ทำให้เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิด หากคนในชุมชนเป็นกลุ่มคนซึ่งเสพยาเสพติดหรือในชุมชนเป็นแหล่งมั่วสุมยาเสพติดอาจมีส่วนทำให้เด็กกลายเป็นคนแบบนั้นด้วย

3) โรงเรียนและเพื่อน เมื่อเด็กหรือเยาวชนโตขึ้นต้องไปโรงเรียนและพบเพื่อนในหลากหลายรูปแบบ ทั้งในรูปแบบที่ดีและไม่ดี ซึ่งล้วนมีส่วนทำให้เด็กหรือเยาวชนร่วมกระทำความผิด

2. สาเหตุสำคัญที่ส่งผลมาจากสถาบันครอบครัว ชุมชนและสังคม เริ่มจากการต้องดูแลกลุ่มคนที่ไม่พร้อมจะมีลูก เนื่องจากสถานะทางการเงินเพราะความยากจนและไม่มีงานทำ ส่งผลให้เกิดปัญหาการลักขโมยของเพื่อนำเงินมาเลี้ยงดูบุตรหรือใช้บุตรหลานในการหาเงินโดยใช้วิธีการที่ผิด เมื่อเด็กมองเห็นสิ่งเหล่านั้นโดยไม่มีผู้สอนว่าเป็นเรื่องผิด เด็กก็อาจจะร่วมกระทำความผิดหรือกระทำความผิดได้

3. การแก้ไขปัญหากลางในโรงเรียน ซึ่งเพื่อนและโรงเรียนสามารถแก้ไขได้โดยเริ่มจากการเข้มงวดของครูในการอบรมสั่งสอนเด็กนักเรียน โดยสอนให้รู้จักโทษและความผิด ซึ่งอาจช่วยทำให้เด็กและเยาวชนเกรงกลัวที่จะกระทำความผิด และการกำหนดบทลงโทษทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชนซึ่งกระทำความผิดอย่างจริงจัง เพื่อให้เด็กและเยาวชนไม่กล้าที่จะกระทำความผิดซ้ำอีก

4. สถาบันครอบครัว ชุมชนและสังคม เกิดปัญหาจากการที่กลุ่มคนที่ไม่พร้อมจะมีบุตร เนื่องจากสถานะทางการเงิน ความยากจน การไม่มีงานทำ เป็นสาเหตุให้เกิดการลักขโมย เพื่อหาเงินมาเลี้ยงดูลูกและใช้ลูกในการหาเงินโดยผิดวิธี เมื่อลูกเห็นสิ่งนั้นโดยไม่มีผู้คอยอบรมอย่างถูกต้อง ซึ่งอาจจะนำไปสู่การร่วมกระทำความผิดหรือกระทำความผิดเสียเอง

บทสรุปและการวิเคราะห์

ปัญหาการกระทำคามผิดของเด็กและเยาวชนไทย สะท้อนให้เห็นถึงความเสื่อมโทรมของสังคมไทย และปัญหาพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน จึงเป็นปัญหาที่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากพฤติกรรมกรกระทำคามผิด โดยเฉพาะเด็กหรือเยาวชนที่ไม่ได้รับการเลี้ยงดูหรือถูกอบรมสั่งสอน โดยถูกต้องอย่างที่เหมาะสม โดยมิปัจจัยสำคัญ คือ สภาพแวดล้อมในครอบครัวและสังคม การเสพสื่อออนไลน์ รวมถึงการศึกษาในทางที่ถูกต้องของเด็กและเยาวชน และอาจนำไปสู่การกระทำคามรุนแรงทางร่างกายและจิตใจต่อบุคคลอื่น ดังนั้น การเอาใจใส่และการอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้องให้เด็กและเยาวชนจึงต้องเริ่มตั้งแต่ต้น แต่ในกรณีประเทศไทยพบเด็กและเยาวชนจำนวนมาก กระทำคามผิดอย่างเห็นได้ชัด เพราะปัจจุบันตามสื่อต่าง ๆ ชาวพบผู้กระทำคามผิด คือ เด็กและเยาวชนเป็นจำนวนมาก และมีจำนวนมากขึ้นกว่าในอดีต และพบว่าปัญหาสำคัญที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนทำคามผิด ล้วนมาจากครอบครัวไม่เอาใจใส่หรืออบรมสั่งสอนในสิ่งที่ควรให้มากเพียงพอว่าสิ่งใดถูกสิ่งใดผิด โดยเมื่อเติบโตขึ้นและเข้าสู่สังคม และอยู่ในสังคมที่มีคนจำนวนมากและหลากหลายพฤติกรรม ส่งผลให้ถูกชักชวนให้กระทำคามผิด ประกอบกับเด็กในช่วงอายุดังกล่าวมีพฤติกรรมต้องการเรียนรู้ และทดลองสิ่งใหม่ จึงเป็นเหตุให้เข้าไปสู่การกระทำคามผิดโดยไม่เจตนา

อย่างไรก็ตาม การปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสถานการณ์ในปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันเด็กและเยาวชนมีความคิดที่โตกว่าช่วงอายุ โดยแต่ละครั้งที่มีข่าวว่าเด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำผิด แต่ละคดีล้วนมีความรุนแรง โดยการมีเจตนาและไตร่ตรองก่อนลงมือกระทำคามผิดเสมอ แต่โทษที่เด็กได้รับนั้น คือไม่ต้องรับโทษหรือได้รับการกล่าวตักเตือนเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้เด็กผู้ที่กระทำผิดบางส่วนนั้นได้ลงมือกระทำคามผิดซ้ำอีก หรือเกิดการชักชวนเพื่อให้กระทำคามผิดโดยอ้างว่าตนทำผิดแต่ตนไม่ได้รับโทษ ดังนั้น ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมกฎหมายให้สอดคล้องตามยุคสมัยเพื่อลดปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนโดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพ และการได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่เด็กและเยาวชนจะได้รับ

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- เชิดพงษ์ จินดาสุวรรณ, และ จิระพงศ์ แก้วบัว (2566). ปัญหาการกำหนดอายุเด็กและเยาวชนซึ่งไม่ต้องรับโทษในคดีอาญาตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 และ 74. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2567 จาก [https://www.hu.ac.th/conference/proceedings/doc/06สังคมศาสตร์%So/37.So-133%20อาจารย์เชิดพงศ์%20จินดาสุวรรณ%20\(1237-1244\).pdf](https://www.hu.ac.th/conference/proceedings/doc/06สังคมศาสตร์%So/37.So-133%20อาจารย์เชิดพงศ์%20จินดาสุวรรณ%20(1237-1244).pdf)
- ฐิติทรัพย์ พระแก้ว (2563). มาตรการทางกฎหมายในการลงโทษเด็กและเยาวชนที่กระทำคามผิดทางอาญา. สืบค้น 16 พฤษภาคม 2567 จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6124012615/1615967485d78b7987086c5a39b27e90b4f69b4b18_abstract.pdf
- พิมพ์สุรางค์ ชนิทรลีลา (2565). การยกเว้นความรับผิดในทางอาญาตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 74. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.law.chula.ac.th/wp-content/uploads/2023/10/6480103134.pdf>
- ภวิกา สิริเจริญสุข (2565). การกำหนดอายุของเด็กที่กระทำคามผิดให้ไม่ต้องรับโทษตามประมวลกฎหมายอาญามาตรา 73 และ มาตรา 74 (ที่แก้ไขใหม่) กับการคุ้มครองสิทธิของผู้เสียหาย. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567 จาก http://www.lawgrad.ru.ac.th/AbstractsFile/6124012615/1615967485d78b7987086c5a39b27e90b4f69b4b18_abstract.pdf
- สำนักงานกิจการยุติธรรม (2565). พระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา (ฉบับที่ 29) พ.ศ. 2565 (เพิ่มเกณฑ์อายุเด็กในกรณีที่เด็กกระทำคามผิดอาญา). สืบค้น 20 พฤษภาคม 2567 จาก <https://www.oja.go.th/childact/>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย: เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกับมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา

วิจัยโดย รศ.ปพนธีร์ ชีระพันธ์
คณะนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ
เรียบเรียงโดย สิทธิสร กระแสร์สุนทร
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การวิจัยเพื่อพัฒนากฎหมายถือเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ประกอบการพิจารณาในการแก้ไขปรับปรุงหรือพัฒนากฎหมายได้เป็นอย่างดี แต่กระบวนการวิจัยเพื่อพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย กลับพบอุปสรรคในกระบวนการศึกษาวิจัย โดยเฉพาะประเด็นความพยายามที่จะปกป้องข้อมูลของเด็กและเยาวชนมากเกินไป จนเป็นอุปสรรคต่อการวิจัยเพื่อพัฒนากฎหมาย ในขณะที่กฎหมายในลักษณะเดียวกันของมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา พบว่ามีความยืดหยุ่นมากกว่า ดังนั้น หากมีการปรับปรุงหรือแก้ไขกฎหมายดังกล่าว ในประเด็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้นักวิจัยสามารถเข้าถึงข้อมูลเพื่อการวิจัยได้อย่างเหมาะสม จะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนากฎหมายดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

บทนำ

การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนเป็นประเด็นสำคัญหนึ่ง ซึ่งมักถูกอภิปรายในสังคมอยู่เสมอ เนื่องจากการกระทำเหล่านั้นมิได้เป็นเพียงพฤติกรรมเบี่ยงเบน (Deviant Behavior) ที่ฝ่าฝืนกฎหมายหรือบรรทัดฐานทางสังคมดังเช่นการกระทำความผิดของบุคคลทั่วไปเท่านั้น แต่ยังอาจทำให้เกิดการถึงอนาคตของชาติได้อีกด้วย ดังนั้น การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน จึงเป็นที่สนใจของภาคส่วนต่าง ๆ ทั้งองค์กรของรัฐและเอกชน รวมทั้งภาคประชาชนนับแต่อดีตเป็นต้นมา

ในส่วนของการยุติธรรมทางอาญา (Juvenile Justice) ของประเทศไทย ซึ่งได้แยกออกมาเป็นการเฉพาะตั้งแต่ปี พ.ศ. 2494 นับว่าเป็นความก้าวหน้าทางด้านนิติศาสตร์ที่นำมาใช้กับผู้กระทำความผิดอันมีลักษณะเฉพาะภายใต้วัตถุประสงค์ของการปรับปรุงแก้ไขพฤติกรรม การรักษานาคตและสวัสดิภาพของผู้กระทำความผิด รวมถึงการรักษาความสงบเรียบร้อยของสังคมไปพร้อม ๆ กัน

จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยนั้น ยังประสบปัญหาสำคัญประการหนึ่ง กล่าวคือการเข้าถึงข้อมูลบางประเภท เช่น ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน ทำให้การดำเนินการวิจัยที่มีเป้าประสงค์หลักเพื่อพัฒนากฎหมายดังกล่าวดำเนินไปด้วยความยากลำบาก เนื่องจาก การค้นหาข้อมูลที่เกี่ยวข้อง มักถูกปกปิดไว้เป็นความลับ โดยบุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องกัคดีจะไม่สามารถเข้าไปรับทราบ

ข้อมูลหรือข้อเท็จจริงเหล่านั้นได้ ทำให้ส่งผลกระทบต่อกระบวนการพัฒนาหรือปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้อง รวมถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนของประเทศไทย

ด้วยเหตุข้างต้น การพัฒนาความรู้ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน รวมถึงกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทยที่ควรได้รับการพัฒนา ปรับปรุงและแก้ไข จึงเป็นที่มาของการวิจัยในครั้งนี้ที่มุ่งศึกษากฎหมายในลักษณะเดียวกันของมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ที่มีความก้าวหน้าและอาจนำมาปรับใช้ในประเทศไทยได้

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษามาตรการทางกฎหมายและวิเคราะห์ปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย โดยการเปรียบเทียบหลักเกณฑ์ทางกฎหมายกับมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา

2. เพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลเพื่อการวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

ผลการวิจัย

1. หลักเกณฑ์ทางกฎหมายในการเข้าถึงข้อมูลเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทย

ประเทศไทยใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน คือ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยกฎหมายได้กำหนดหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับการเข้าถึงข้อมูลของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเพื่อการวิจัยไว้ว่า ห้ามมิให้ผู้ใดบันทึกภาพ แพร่ภาพ พิมพ์รูป หรือบันทึกเสียง แพร่เสียงของเด็กหรือเยาวชน ซึ่งถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องหรือโฆษณาข้อความ ซึ่งปรากฏในทางสอบสวนของพนักงานสอบสวน พนักงานอัยการ หรือในทางพิจารณาคดีของศาลที่อาจทำให้บุคคลอื่นรู้จักตัว ชื่อตัว หรือชื่อสกุลของเด็กหรือเยาวชน หรือโฆษณาข้อความเปิดเผยประวัติการกระทำความผิดหรือสถานที่อยู่ สถานที่ทำงาน หรือสถานศึกษาของเด็กหรือเยาวชนนั้น

ทั้งนี้ ความในวรรคหนึ่งมิให้ใช้บังคับแก่การกระทำเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา โดยได้รับอนุญาตจากศาลหรือการกระทำที่จำเป็นเพื่อประโยชน์ของทางราชการ ขณะที่หลักเกณฑ์ทางกฎหมายดังกล่าวแสดงให้เห็นอย่างชัดเจนถึงความประสงค์ที่ต้องการให้เก็บรักษาข้อมูลต่าง ๆ ไว้เป็นความลับ ทั้งข้อมูลที่อยู่ในลักษณะของภาพ รูป เสียง หรือข้อความอื่น ๆ ที่จะทำให้รู้ตัวผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน เนื่องจากต้องการป้องกันมิให้มีการสร้างความเสียหายแก่เด็กหรือเยาวชนจากการใช้ข้อมูลนั้น รวมถึงยังประสงค์ที่จะให้การแก้ไขฟื้นฟูพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมายของเด็กและเยาวชนดำเนินไปได้ดีขึ้น หากผู้ใดฝ่าฝืนจะต้องระวางโทษจำคุกไม่เกินหนึ่งปี หรือปรับไม่เกินสองหมื่นบาท หรือทั้งจำทั้งปรับ โดยข้อมูลข้างต้นนั้น ได้แก่ ข้อมูลในทุกชั้น (ชั้นสอบสวน ชั้นการสั่งคดี และชั้นการพิจารณาพิพากษาของศาล) ไม่ว่าจะการเผยแพร่ นั้นจะได้กระทำไปเพื่อการค้าหรือไม่ก็ตาม

อย่างไรก็ดี แม้ว่ากฎหมายจะต้องการที่จะปกป้องคุ้มครองข้อมูลของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดเป็นหลัก แต่บทบัญญัติในวรรคสองได้เปิดโอกาสให้มีการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิด แต่ต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

1) การเข้าถึงข้อมูลของผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชน ต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา

2) ศาลจะต้องอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลดังกล่าวได้

2. ขั้นตอนการทำวิจัยด้านกฎหมายเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน

โดยทั่วไปในการทำวิจัยด้านกฎหมายจะดำเนินการตามลำดับ ดังนี้

- 1) การกำหนดประเด็นปัญหา
- 2) การออกแบบระเบียบวิธีวิจัย
- 3) การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง
- 4) การเก็บข้อมูล
- 5) การวิเคราะห์ข้อมูล
- 6) การอภิปรายและสรุปผล
- 7) การจัดทำรูปเล่มรายงานผลการวิจัย

3. การวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา

หลักเกณฑ์ทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนในมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา ถูกกำหนดโดย Indiana Code Title 31 Article 39 Chapter 2 Section 11 โดยกฎหมายดังกล่าวกำหนดไว้ว่า ศาลเยาวชนสามารถให้บุคคลใด ๆ เข้าถึงบันทึกข้อมูลที่เป็นความลับของศาลเพื่อการวิจัยที่ถูกต้องตามกฎหมายได้ภายใต้เงื่อนไข ดังนี้

1) บุคคลซึ่งดำเนินการวิจัยต้องจัดเตรียมข้อมูลต่อไปนี้เป็นลายลักษณ์อักษร ประกอบด้วย

(1) วัตถุประสงค์ของการวิจัย รวมถึงเจตนาอื่น ๆ เกี่ยวกับการเผยแพร่ผลของข้อค้นพบจากการวิจัย

(2) ลักษณะของข้อมูลที่ต้องการค้นหาเพื่อรวบรวมและวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

(3) ประเภทของการบันทึกต่าง ๆ ที่ผู้วิจัยต้องการใช้

(4) วิธีการที่ผู้วิจัยจะปกป้องตัวบุคคลเจ้าของข้อมูล

2) ศาลต้องพิจารณาว่าวิธีการที่ถูกเสนอมาข้างต้นเพียงพอที่จะปกป้องตัวบุคคลเจ้าของข้อมูลแล้วหรือไม่

3) ศาลต้องแจ้งนักวิจัยเกี่ยวกับเงื่อนไขของการเก็บรักษาข้อมูลเป็นความลับ และต้องแจ้งความรับผิดชอบทางอาญาในกรณีที่มีการปกป้องข้อมูลข้างต้นไม่เป็นผล

4) ศาลต้องกำหนดระยะเวลาของการบันทึกข้อมูลเพื่อการวิจัยด้วย

ทั้งนี้ การบันทึกข้อมูลดังกล่าวจะเป็นการบันทึกข้อมูลต่าง ๆ ศาลเยาวชนมี รวมถึงสรุปลำดับเหตุการณ์ของคดีหมายเรียก หมายถึงอื่น ๆ คำร้องต่าง ๆ คำสั่งของศาล รวมถึงอากัปกิริยาท่าทาง อย่างไรก็ตาม การบันทึกข้อมูลนั้น จะไม่

รวมถึงการบันทึกข้อมูลของผู้กระทำความผิดที่เป็นผู้ใหญ่ และกระบวนการในศาลที่เกี่ยวข้องกับประเด็นของความเป็น บิดา มารดา สิทธิในการดูแล เวลาในการเป็นบิดามารดาและ การสนับสนุนส่งเสริมเด็ก

4. ข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้อง ในประเทศไทย

การแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและ ครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ในมาตรา 130 ประเด็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลเพื่อการวิจัย ได้ดังเช่น Indiana Code ของมลรัฐอินเดียนา ประเทศ สหรัฐอเมริกา โดยจะต้องทำคำขอเป็นลายลักษณ์อักษร และชี้แจงรายละเอียดของการวิจัย รวมถึงมีมาตรการในการ ปกป้องข้อมูลดังกล่าวเพื่อป้องกันการเปิดเผยข้อมูลที่ควร เป็นความลับ

บทสรุปและการวิเคราะห์

จากผลการศึกษาข้างต้นสรุปได้ว่า พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 ซึ่งเป็นกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับ การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนของไทย ยังมีเนื้อหา ที่เป็นอุปสรรคต่อการทำการวิจัยเพื่อศึกษาหรือพัฒนา กฎหมายดังกล่าว โดยเฉพาะในประเด็นของการที่จะพยายาม ปกป้องข้อมูลของเด็กเยาวชนที่มากเกินไปจนเป็นอุปสรรค ต่อการวิจัย ในขณะที่กฎหมายในลักษณะเดียวกันของมลรัฐ อินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา มีความยืดหยุ่นมากกว่า ด้วยเหตุดังกล่าวนี้จึงมีข้อเสนอแนะให้มีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายในประเด็นการกำหนดหลักเกณฑ์ในการ พิจารณาเพื่อมีคำสั่งอนุญาตให้เข้าถึงข้อมูลเพื่อการวิจัย โดยจะต้องทำคำขอมาเป็นลายลักษณ์อักษร ชี้แจง รายละเอียดของการวิจัย รวมถึงมีมาตรการในการปกป้อง ข้อมูลดังกล่าว นอกจากนี้ยังมีผลการวิจัยอื่นที่สนับสนุนให้มีการปรับปรุงแก้ไขกฎหมายดังกล่าว เรื่อง ปัญหาการบังคับใช้ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 โดยคณะผู้วิจัยจากคณะ นิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม มีข้อค้นพบว่ากฎหมาย ดังกล่าวมีปัญหาเกี่ยวกับหลักเกณฑ์การดำเนินการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนหลายประการ ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ เสนอแนะให้ปรับปรุงแก้ไขกฎหมาย ในมาตรา 72 การ ตรวจสอบการจับกุมควรให้เจ้าหน้าที่ชุดจับกุมกับพนักงาน สอบสวนสามารถนำตัวเด็กและเยาวชนไปศาลได้ การตีความ ถ้อยคำกฎหมายกรณีที่พนักงานสอบสวนเห็นว่าคดีอาจ

เปรียบเทียบปรับได้ ควรให้พิจารณาจากเกณฑ์อัตราโทษ และกรณีการสอบปากคำควรใช้การสอบปากคำแบบผู้ใหญ่

อย่างไรก็ตาม จากการศึกษา พบว่าพระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชน และครอบครัว พ.ศ. 2553 ในปัจจุบันได้รับการปรับปรุงแก้ไข มาแล้วจำนวน 5 ครั้ง โดยประเด็นปัญหาที่การวิจัยทั้งสอง เรื่องข้างต้นยังไม่ได้มีการปรับปรุงแก้ไข ดังนั้น คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการ การกฎหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และ คณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีความหลากหลายทางเพศ สามารถนำ ประเด็นดังกล่าวมาศึกษาเพิ่มเติมและเสนอให้มีการปรับปรุง แก้ไขกฎหมายดังกล่าวต่อไป

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจ ต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- ปพนธ์ ธีระพันธ์. (2563). การวิจัยเกี่ยวกับการกระทำความผิดของเด็ก และเยาวชนในประเทศไทย: เปรียบเทียบหลักเกณฑ์ทาง กฎหมายกับมลรัฐอินเดียนา ประเทศสหรัฐอเมริกา. สืบค้น 23 พฤษภาคม 2567 จาก <https://so06.tci-thaijo.org/index.php/lawtsu/article/view/243950/167473>
- ภัสสร เรื่องฤทธิ์, และคณะ. (2563). ปัญหาการบังคับใช้พระราชบัญญัติ ศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและ ครอบครัว พ.ศ. 2553. สืบค้น 19 มิถุนายน 2567 จาก <https://ojs.lib.buu.ac.th/index.php/social/article/view/6672/3846>
- สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (23 พฤษภาคม 2565.). พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดี เยาวชนและครอบครัว (ฉบับที่ 6) พ.ศ. 2565. 19 มิถุนายน 2567 จาก <https://www.ocs.go.th/council-of-state/#/public/doc/NDNWU0dMZG1GRGFmUFUyclRkSHiQT09>

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

แนวทางการพัฒนามาตรการบริการชุมชนในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชน เป็นผู้กระทำความผิด

วิจัยโดย ปพนธีร์ อีระพันธ์ และพฤทธิกร ศุภพล
เรียบเรียงโดย ปรียวรรณ สุวรรณสุนัย
วิทยาการชำนาญการพิเศษ

การป้องกันเด็กและเยาวชนจากการกระทำความผิดอาญาอย่างมีประสิทธิภาพนั้น จำเป็นต้องสร้าง มาตรการทางกฎหมายเพื่อป้องกันก่อนเด็กและเยาวชนจะกระทำความผิดควบคู่ไปกับมาตรการลงโทษภายหลังจากกระทำความผิด ทั้งนี้ ไม่อาจปฏิเสธได้ว่าการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนส่วนหนึ่งมาจากปัจจัยเสี่ยงที่เกิดจากตัวเด็ก เช่น ความประพฤติ การอยากรู้ อยากลอง ซึ่งการกระทำความผิดอาจเกิดจากความไม่รู้เท่าไม่ถึงการณ์ของเด็กและเยาวชน การใช้มาตรการบริการชุมชนจึงเป็นมาตรการหนึ่งที่ทำให้โอกาสเด็กและเยาวชนได้แก้ไขฟื้นฟูการกระทำผิดภายใต้เงื่อนไขการคุมประพฤติ เพื่อให้ตระหนักและเกิดจิตสำนึกรับผิดชอบต่อผู้อื่นและสังคมมากขึ้น

บทนำ

การบริการชุมชน (Community Service) เป็นวิธีการหนึ่งซึ่งกำหนดให้ผู้กระทำความผิดต้องกระทำการใด ๆ ให้แก่สังคมหรือชุมชนโดยไม่ได้รับค่าตอบแทน นานาประเทศได้กำหนดให้ การบริการชุมชนเป็นหนึ่งในมาตรการที่จะนำมาใช้กับผู้กระทำความผิดทางอาญา รวมถึงการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนด้วย ในปัจจุบันที่กระบวนการยุติธรรมทางอาญากระแสหลักประสบปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาการดำเนินการที่ล่าช้า การกระทำความผิดซ้ำ การสูญเสียทรัพยากรในด้านต่าง ๆ ทำให้มีการแสวงหาหรือพัฒนาวิธีการอื่น ๆ ที่มีประสิทธิภาพมากกว่าและสามารถแก้ปัญหาการฝ่าฝืนกฎหมายของสังคมเป็นเรื่องที่จำเป็น มาตรการบริการชุมชนจึงเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่ควรนำมาปรับใช้กับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนผู้อ่อนด้วย วิทยุ คณิต และประสบการณ์ เพื่อให้โอกาสในการแก้ไข ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมที่ฝ่าฝืนต่อกฎหมาย และสร้างโอกาสในการผลักดันให้บุคคลเหล่านั้นกลายเป็นทรัพยากรที่มีค่าของสังคมในอนาคต

ประมวลกฎหมายอาญาและพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการใช้มาตรการบริการชุมชนอย่างชัดเจน ผู้พิพากษาของศาลเยาวชนและครอบครัวและผู้อำนวยการสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนในฐานะผู้มีอำนาจตามกฎหมายจึงอาจใช้ดุลยพินิจของแต่ละบุคคลในการนำมาตราบริการชุมชนมาใช้แตกต่างกันออกไป ทั้งในแง่ของการกำหนดระยะเวลา อายุและฐานความผิด กิจกรรมของการบริการชุมชน รวมถึงการนำมาตราบริการชุมชนมาใช้กับผู้กระทำ

ความผิดซ้ำ การที่กฎหมายไม่ได้กำหนดหลักเกณฑ์ของการใช้มาตรการบริการชุมชนอย่างชัดเจน ทำให้วัตถุประสงค์ของการมีมาตรการบริการชุมชนนั้นไม่อาจบรรลุผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงเป็นที่มาของการศึกษาที่จะพัฒนาหลักเกณฑ์ทางกฎหมายและการกำหนดนโยบายหรือแนวปฏิบัติที่เกี่ยวกับการบริการชุมชนให้มีความชัดเจนเพื่อใช้ในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็ก และเยาวชน ซึ่งมาตรการดังกล่าวจะช่วยลดความเหลื่อมล้ำและเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชน เป็นการให้โอกาสผู้กระทำความผิดที่จะกลายเป็นกำลังสำคัญของประเทศ และยังเป็นส่งเสริมการมีส่วนร่วม รวมถึงสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนกับชุมชนอีกด้วย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริการชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย
2. เพื่อศึกษาหลักเกณฑ์การบริการชุมชนในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดในต่างประเทศ
3. เพื่อนำเสนอข้อเสนอแนะในการพัฒนามาตรการบริการชุมชนในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด

ผลการวิจัย สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญได้ ดังนี้

1. การบริการชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย ปรากฏ 4 กรณี ดังต่อไปนี้

- 1) การบริการชุมชนภายใต้พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ในกรณีที่เด็กมีการฝ่าฝืนกระทำ

ความผิด พนักงานเจ้าหน้าที่ที่มีอำนาจจะสอบถามเด็ก เพื่อทราบข้อมูลเกี่ยวกับเด็กและมีหนังสือเรียกผู้ปกครองมาร่วมประชุมเพื่อปรึกษาหารือ ว่ากล่าวตักเตือน ให้ทำทัณฑ์บน หรือมีข้อตกลงร่วมกันเกี่ยวกับวิธีการและระยะเวลาในการจัดให้เด็กทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ โดยอาจวางข้อกำหนดให้ผู้ปกครองต้องปฏิบัติข้อใดข้อหนึ่ง หรือหลายข้อเพื่อแก้ไข หรือป้องกันมิให้เด็กกระทำความผิดขึ้นอีกได้ อย่างไรก็ตามหากเป็นกรณีที่เด็กซึ่งเคยถูกว่ากล่าวตักเตือนแล้วยังกระทำความผิด เด็กนั้นจะต้องทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ โดยอาจให้เด็กทำความสะอาดสถานที่สาธารณะ ทำงานในห้องสมุด ดูแลเด็กพิการ คนเจ็บป่วย หรือคนชรา หรือช่วยเหลือตำรวจในการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับการจราจร โดยการทำงานบริการสังคมหรืองานสาธารณประโยชน์นั้นจะต้องไม่เป็นอุปสรรคต่อการศึกษาหรืออาชีพที่เด็กทำอยู่ และลักษณะงานที่ทำต้องไม่เป็นการประจานหรือเป็นการใช้แรงงานเกินสมควรแก่กำลังสติปัญญา หรือความสามารถของเด็ก ให้กระทำได้วันละไม่เกิน 2 ชั่วโมง และไม่เกิน 3 วัน เว้นแต่เป็นการฝ่าฝืนทัณฑ์บนเกินกว่า 3 ครั้ง ให้เพิ่มระยะเวลาเพิ่มขึ้นได้แต่ไม่เกิน 15 วัน โดยการให้เด็กทำงานบริการสังคมต้องเป็นไปตามข้อตกลงร่วมกันระหว่างพนักงานเจ้าหน้าที่ ผู้ปกครอง และเด็ก และเป็นไปตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในทัณฑ์บน

2) การบริการชุมชนในฐานะเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดที่ศาลได้รอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษ ในกรณีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุไม่เกิน 12 ปี บุคคลนั้นจะได้รับการยกเว้นโทษทางอาญา แต่หากผู้กระทำความผิดมีอายุเกินกว่า 12 ปี ผู้กระทำความผิดจะต้องเข้าสู่กระบวนการยุติธรรมทางอาญา และเมื่อการค้นหาความจริงเสร็จสิ้น ศาลอาจมีคำพิพากษาหรือคำสั่ง ซึ่งรวมถึงการรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษด้วยการรอกำหนดโทษและการรอกำหนดโทษเป็นวิธีการหนึ่งในการเลี่ยงผลการลงโทษที่จะเกิดกับผู้กระทำความผิด แทนที่ผู้กระทำความผิดจะต้องรับโทษตามกฎหมาย ศาลอาจกำหนดเงื่อนไขต่าง ๆ ทดแทนภายใต้หลักเกณฑ์มาตรา 56 แห่งประมวลกฎหมายอาญา หากศาลพิจารณาแล้วเห็นว่าควรให้ออกาสผู้กระทำความผิดโดยไม่ต้องรับโทษ ศาลอาจรอกำหนดโทษหรือรอกำหนดโทษ และกำหนดเงื่อนไขเพื่อคุ้มครองความประพฤติของผู้กระทำความผิดข้อเดียวหรือหลายข้อร่วมกัน รวมถึงการให้ไปรายงานตัวต่อเจ้าพนักงานที่ศาลระบุไว้เป็นครั้งคราว เพื่อเจ้าพนักงานจะได้สอบถาม แนะนำ ช่วยเหลือ หรือตักเตือนตามที่เห็นสมควรในเรื่องความประพฤติและการประกอบอาชีพ หรือจัดให้กระทำความกิจกรรมบริการสังคมหรือสาธารณประโยชน์ ในกรณีนี้ถูกกำหนดจำนวนชั่วโมงการ

ทำงานโดยยึดระยะเวลาของการคุ้มครองความประพฤติเป็นหลัก โดยหากเป็นคดีที่ศาลมีคำสั่งให้คุ้มครองความประพฤติไม่เกิน 1 ปี ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติจะต้องทำงานบริการชุมชนระหว่าง 12-48 ชั่วโมง หากเป็นคดีที่ศาลมีคำสั่งให้คุ้มครองความประพฤติไม่เกิน 2 ปี ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติจะต้องทำงานบริการชุมชนระหว่าง 24-96 ชั่วโมง หากเป็นคดีที่ศาลมีคำสั่งให้คุ้มครองความประพฤติ 2 ปีขึ้นไป ผู้ถูกคุ้มครองความประพฤติจะต้องทำงานบริการชุมชนไม่ต่ำกว่า 36 ชั่วโมง แต่ไม่เกิน 200 ชั่วโมง

3) การบริการชุมชนแทนการชำระค่าปรับตามมาตรา 30/1 แห่งประมวลกฎหมายอาญา การทำงานบริการชุมชนในกรณีนี้เป็นกรณีที่ศาลมีคำพิพากษาปรับผู้กระทำความผิดแล้ว แต่ผู้กระทำความผิดไม่มีเงินชำระค่าปรับ เมื่อมีการร้องขอหรือศาลเห็นเอง ศาลอาจมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการชุมชนได้ วัตถุประสงค์ของการทำงานบริการชุมชนนี้ไม่ได้มีขึ้นเพื่อสร้างจิตสำนึกที่ดีแก่ผู้ต้องโทษปรับเพียงเท่านั้น แต่ยังประสงค์ที่จะคุ้มครองสวัสดิภาพและความปลอดภัยไม่ให้ต้องถูกกักขังแทนค่าปรับอีกด้วย เมื่อศาลมีคำสั่งให้ผู้นั้นทำงานบริการชุมชน หน้าที่ในการดูแลผู้ทำงานบริการชุมชนจะเป็นของพนักงานคุมประพฤติ เจ้าหน้าที่ของรัฐ หน่วยงานของรัฐ หรือองค์กรที่มีวัตถุประสงค์เพื่อการบริการสังคม การกุศลสาธารณะหรือสาธารณประโยชน์ที่ยินยอมรับหน้าที่นี้ หน่วยงานที่จะต้องเข้าร่วมประสานงานและดำเนินการดูแลในการทำงานบริการชุมชนนั้น อาจประกอบไปด้วยส่วนราชการระดับกระทรวง หน่วยงานอื่น ๆ ของรัฐ หรือของเอกชน เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หน่วยงานอื่นของรัฐ

การกำหนดให้ผู้ต้องโทษปรับทำงานบริการชุมชน ศาลจะกำหนดลักษณะ ประเภทของงาน ระยะเวลาตามผู้ต้องโทษที่ต้องบริการงานชุมชน คือ (ก) จำนวนชั่วโมงที่ถือเป็นการทำงาน 1 วัน หากการทำงานบริการชุมชนเป็นการทำงานเพื่อช่วยเหลือดูแลอำนวยความสะดวกหรือให้ความบันเทิงแก่คนพิการ คนชรา เด็กกำพร้าหรือผู้ป่วยในสถานสงเคราะห์หรือสถานพยาบาล งานวิชาการหรืองานบริการด้านการศึกษา การทำงานประเภทนี้จำนวน 2 ชั่วโมงถือเป็นการทำงาน 1 วัน หากการทำงานบริการชุมชนเป็นการทำงานทางวิชาชีพ งานช่างฝีมือ หรืองานที่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญเฉพาะ การทำงานประเภทนี้จำนวน 3 ชั่วโมงถือเป็นการทำงาน 1 วัน หากการทำงานบริการชุมชนเป็นการทำงานอื่นที่ไม่ต้องใช้ความรู้ ความเชี่ยวชาญ เช่น งานทำความสะอาดหรือพัฒนาสถานที่สาธารณะ งานปลูกป่า ดูแล

สวนป่าหรือสวนสาธารณะ งานจราจร การทำงานประเภทนี้ จำนวน 4 ชั่วโมง ถือเป็นการทำงาน 1 วัน และ (ข) ระยะเวลาการทำงานของผู้ต้องโทษปรับแต่ละวัน จะถูกกำหนดไม่เกินวันละ 6 ชั่วโมง โดยจะพิจารณาจากลักษณะหรือประเภทความเหมาะสมของงาน ความจำเป็นของผู้ต้องโทษปรับ รวมถึงปัจจัยแวดล้อมอื่นประกอบด้วย

4) การบริการชุมชนในฐานะกิจกรรมตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูตามมาตรา 86 ประกอบมาตรา 87 แห่งพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 การจัดทำและการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเป็นหนึ่งในมาตรการพิเศษแทนการดำเนินคดีอาญาสำหรับเด็กหรือเยาวชนที่บัญญัติอยู่ในพระราชบัญญัตินี้ดังกล่าว ถูกออกแบบมาเพื่อใช้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ของเด็กและเยาวชนภายใต้วัตถุประสงค์ของการเบี่ยงเบนคดีตามหลักกระบวนการยุติธรรมเชิงสมานฉันท์ เพื่อให้เด็กและเยาวชนผู้ถูกกล่าวหาว่ากระทำความผิดได้แสดงความรับผิดชอบในการกระทำของตนเอง รวมทั้งให้ผู้เสียหายได้รับการบรรเทา ทดแทน หรือชดเชยความเสียหาย ตลอดจนได้รับประโยชน์สูงสุดจากกระบวนการยุติธรรมทางอาญาที่สมดุล โดยปกติแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูสามารถกระทำได้ในสองชั้น กล่าวคือ ในชั้นก่อนฟ้องคดีและชั้นหลังฟ้องคดี ซึ่งหลักเกณฑ์ของกฎหมายในแต่ละชั้นนั้นมีทั้งที่คล้ายคลึงกันและต่างกันออกไป รูปแบบของมาตรการตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูอาจมีลักษณะเบาไปจนถึงปานกลาง และอาจมีรูปแบบมากกว่าหนึ่งรูปแบบผสมผสานกันตามความเหมาะสมของเด็กหรือเยาวชนที่เป็นผู้กระทำความผิดและข้อเท็จจริงอื่น ๆ โดยมาตรการที่ใช้อาจได้แก่ การว่ากล่าวตักเตือน การกำหนดเงื่อนไขให้เด็กหรือเยาวชนปฏิบัติ การให้ชดเชยเยียวยาความเสียหาย รวมทั้งการให้ทำงานบริการสังคมหรือทำงานสาธารณประโยชน์ไม่เกิน 30 ชั่วโมง โดยทั้งนี้ระยะเวลาในการปฏิบัติตามแผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูต้องไม่เกิน 1 ปี

ในปัจจุบันรูปแบบกิจกรรมบริการชุมชนในประเทศไทยประกอบด้วยลักษณะต่าง ๆ ดังนี้ 1) การทำงานช่วยเหลือดูแลอำนวยความสะดวกหรือให้ความบันเทิงแก่คนพิการ คนชรา เด็กกำพร้า หรือผู้ป่วยในสถานสงเคราะห์หรือสถานพยาบาล 2) การทำงานวิชาการหรืองานบริการด้านการศึกษา เช่น การสอนหนังสือ การค้นคว้าวิจัย หรือการแปลเอกสาร 3) การทำงานที่ต้องใช้ความรู้ความเชี่ยวชาญ เช่น งานช่างฝีมือ เครื่องยนต์ ก่อสร้าง คอมพิวเตอร์ หรืองานวิชาชีพอื่น ๆ 4) การทำงานบริการสังคมทั่วไป เช่น การทำความสะอาดหรือพัฒนาสถานที่สาธารณะ งานปลูกป่าหรือดูแล

สวนป่าหรือสวนสาธารณะ และ 5) การบริจาคโลหิต การร่วมรณรงค์ในกิจกรรมหรือโครงการเพื่อสังคม

2. หลักเกณฑ์การบริการชุมชนในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิดในต่างประเทศ ได้ดำเนินการศึกษาทั้งหมด 4 ประเทศ คือ

1) สหรัฐแคลิฟอร์เนีย สหรัฐอเมริกา การบริการชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กถูกกำหนดโดย Welfare and Institutions Code ซึ่งให้ศาลมีอำนาจนำมาตรการการบริการชุมชนมาใช้กับเด็กซึ่งมีอายุระหว่าง 12-17 ปี ที่ไม่ปฏิบัติตามคำสั่งของบิดามารดาหรือผู้ปกครอง และสามารถนำมาใช้กับเด็กที่กระทำความผิดฐานทำร้ายร่างกายผู้อื่นในโรงเรียนระหว่างเวลาเรียน ความผิดที่ได้กระทำลงไปในยานพาหนะสาธารณะ และความผิดเกี่ยวกับการครอบครอง ใช้ จำหน่าย หรือจัดหาสารควบคุมหรือสารพิษที่ถูกกำหนดไว้ในมาตรา 381 แห่งประมวลกฎหมายอาญา โดยรูปแบบของการบริการชุมชนมีทั้งแบบที่ถูกกำหนดไว้โดยเฉพาะเหมาะสมกับสภาพความผิด และแบบที่ให้ดุลยพินิจศาลในการกำหนดรูปแบบกิจกรรม รวมทั้งมีการกำหนดระยะเวลาสั้นและยาวไม่เท่ากันตามสภาพความผิด

2) สหราชอาณาจักร การบริการชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กถูกกำหนดโดย Criminal Justice Act 2003 ซึ่งให้การบริการชุมชนเป็นหนึ่งในมาตรการของการมีคำสั่งเกี่ยวกับชุมชนที่อาจถูกกำหนดโดยศาล กฎหมายของสหราชอาณาจักรกำหนดอายุของผู้กระทำความผิดซึ่งอาจใช้มาตรการการบริการชุมชนไว้ตั้งแต่ 16 ปี หรือสูงกว่านั้น โดยเน้นการทำงานในพื้นที่ที่เด็กคุ้นเคยภายในกำหนดระยะเวลา 40-300 ชั่วโมง โดยการบริการชุมชนสามารถนำมาใช้กับเด็กที่เป็นผู้กระทำความผิดซ้ำ และไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับฐานความผิดและรูปแบบของกิจกรรมไว้เป็นการเฉพาะ

3) รัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย การบริการชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กถูกกำหนดโดย Youth Justice Act 1992 กำหนดให้ศาลมีอำนาจออกคำสั่งให้เด็กทำงานบริการชุมชนได้โดยตรง หรือเปลี่ยนแปลงโทษปรับเป็นการให้ทำงานบริการชุมชน แล้วแต่กรณี โดยในกรณีที่ศาลมีคำสั่งให้เด็กทำงานบริการชุมชนได้โดยตรง อายุ ฐานความผิด และรูปแบบของกิจกรรมซึ่งต้องสัมพันธ์กับการกระทำความผิดไม่ใช่สาระสำคัญของการเลือกใช้มาตรการนี้ แต่ศาลจะพิจารณาถึงความประสงค์ของเด็กที่จะดำเนินการบริการชุมชนตามคำสั่งของศาล ความเหมาะสมและรายงานของกรมยุติธรรมเป็นสำคัญ

โดยศาลอาจมีคำสั่งกำหนดเวลาของการบริการชุมชนไม่น้อยกว่า 20 ชั่วโมง และไม่เกิน 100 ชั่วโมง หากผู้กระทำความผิดเป็นเด็กที่มีอายุไม่ถึง 15 ปี และไม่เกิน 200 ชั่วโมง สำหรับผู้กระทำความผิดเป็นเด็กที่มีอายุตั้งแต่ 15 ปีในวันที่มีคำสั่ง ทั้งนี้ กฎหมายของรัฐควีนส์แลนด์ ประเทศออสเตรเลีย ยังอนุญาตให้มีการใช้มาตรการบริการชุมชนกับผู้กระทำความผิดซ้ำอีกด้วย สำหรับกรณีศาลเปลี่ยนแปลงโทษปรับเป็นการให้ทำงานบริการชุมชนเป็นกรณีที่ศาลใช้อำนาจในการยกเลิกค่าปรับและมีคำสั่งให้ไปทำงานบริการชุมชนแทน

4) ประเทศฟิลิปปินส์ การบริการชุมชนในกระบวนการยุติธรรมทางอาญาสำหรับเด็กถูกกำหนดโดย Juvenile Justice and Welfare Act of 2006 ซึ่งกำหนดให้การทำงานบริการชุมชนอาจอยู่ในรูปของกิจกรรมหนึ่งในโปรแกรมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมโดยใช้ชุมชน (Community-based Program) หรือเป็นหนึ่งในกระบวนการเบี่ยงเบนคดีแล้วแต่กรณี โดยการใช้มาตรการดังกล่าวจะต้องอาศัยความร่วมมือของหน่วยงานในท้องถิ่น เช่น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในฟิลิปปินส์กฎหมายกำหนดให้นำมาตรการบริการชุมชนมาใช้กับเด็กที่กระทำความผิดที่มีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปีได้เท่านั้น แต่ไม่ได้กำหนดเงื่อนไขเกี่ยวกับฐานความผิดไว้เป็นการเฉพาะ และให้อำนาจศาลในการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมตามความเหมาะสมและข้อเท็จจริงที่เกี่ยวข้องในคดี

3. ข้อเสนอแนะ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเป็น 2 ด้าน คือ

1) ข้อเสนอแนะในการพัฒนากฎหมายที่เกี่ยวข้องเพื่อแก้ปัญหาเกี่ยวกับระยะเวลาของมาตรการบริการชุมชนอายุและความผิดที่เป็นเงื่อนไขของมาตรการบริการชุมชนและการใช้มาตรการบริการชุมชนในการกระทำความผิดซ้ำ โดยพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ควรแก้ไขปัญหาการกำหนดระยะเวลาในมาตรา 87 กำหนดกรอบระยะเวลาขั้นสูงของการบริการชุมชนโดยเด็กหรือเยาวชนไว้ไม่เกิน 300 ชั่วโมง สำหรับการทำงานบริการชุมชนภายใต้แผนแก้ไขบำบัดฟื้นฟูเพื่อแก้ไขปัญหาการกำหนดความผิดที่เป็นเงื่อนไขของมาตรการบริการชุมชน ไม่ควรจำกัดฐานความผิดที่จะเป็นเงื่อนไขในการใช้มาตรการบริการชุมชน และกรณีที่เด็กหรือเยาวชนกระทำความผิดซ้ำควรกำหนดให้มาตรการดังกล่าวนำมาใช้กับเด็กหรือเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำได้อีก ส่วนการแก้ปัญหาที่กำหนดอายุของผู้กระทำความผิดที่เป็นเงื่อนไขของมาตรการบริการชุมชน ควรมีการแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายอาญา มาตรา 56 (1) และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณา

คดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 มาตรา 86 กำหนดให้ศาลหรือสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนสามารถใช้การบริการชุมชนกับทั้งกลุ่มผู้กระทำความผิดที่เป็นเด็กและเยาวชนได้ โดยเพิ่มเติมข้อความว่า “ทั้งนี้ การจัดให้กระทำกิจกรรมบริการสังคมหรือบริการสาธารณประโยชน์สามารถกระทำได้แม้ว่าผู้กระทำความผิดเป็นเด็กหรือเยาวชน”

2) ข้อเสนอแนะในการกำหนดนโยบายและการบังคับใช้กฎหมายของหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการพัฒนานโยบายและการบังคับใช้กฎหมายเกี่ยวกับมาตรการบริการชุมชนสำหรับเด็กและเยาวชนในประเทศไทย และการกำหนดกิจกรรม รวมทั้งหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการดูแลการบริการชุมชน โดยศาลเยาวชนและครอบครัวกลาง สำนักงานอัยการสูงสุด และกรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ควรกำหนดนโยบายในการใช้การบริการชุมชนกับเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดให้มีความชัดเจน และผู้มีอำนาจหน้าที่ควรนำมาตราการบริการชุมชนมาใช้ทั้งที่อยู่ในรูปมาตรการเดี่ยวหรือเป็นเงื่อนไข ประกอบการคุมประพฤติ โดยการกำหนดรูปแบบของกิจกรรมบริการชุมชนจะต้องมีความเชื่อมโยงระหว่าง 3 ฝ่าย ได้แก่ เด็กหรือเยาวชนผู้กระทำความผิด ผู้เสียหาย และชุมชน ภายใต้การดูแลของเจ้าหน้าที่ของรัฐและองค์กรปกครองท้องถิ่น

บทสรุปและการวิเคราะห์

การบริการชุมชนของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดถูกกำหนดโดยกฎหมาย 3 ฉบับภายใต้แนวคิดที่แตกต่างกันไป คือ ประมวลกฎหมายอาญา พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 นอกจากนี้จะดำเนินการตามข้อกฎหมายและนโยบายดังข้อเสนอแนะแล้ว เห็นว่าควรมีวิธีการดำเนินงานเพิ่มเติมต่อการแก้ปัญหาลดการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน ซึ่งจะเป็นมาตรการเชิงป้องกันก่อนที่เด็กจะทำความผิด คือ

1. สร้างมาตรการเสริมในการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดด้วยการพัฒนาทักษะทางด้านความรู้ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้แก่พ่อแม่ กำหนดโปรแกรมการเข้าแทรกแซงเพื่อสร้างกลยุทธ์ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแก่ครอบครัว ได้แก่ โปรแกรมการฝึกอบรมผู้ปกครองเพื่อฝึกอบรมผู้ปกครองรู้เทคนิคการสร้างระเบียบวินัยอย่างเหมาะสมแก่เด็กที่อยู่ในความปกครองหรือดูแล การสร้างความสมดุลแห่งการควบคุมและการตรวจสอบ กำหนดวิธีการและข้อจำกัดสิทธิให้ชัดเจนสำหรับเด็กและเยาวชนหากทำการฝ่าฝืนกฎที่ได้กำหนดไว้

ทั้งนี้ การฝึกอบรมผู้ปกครองดังกล่าวควรมีการออกแบบโครงสร้างในการเข้าถึงการปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัวและช่วยพ่อแม่ใช้เทคนิคในการอบรมเลี้ยงดูบุตรได้อย่างเหมาะสม

2. สนับสนุนขององค์การปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละเขตพื้นที่ควรจัดให้มีหน่วยงานคุ้มครองสวัสดิภาพเด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมและครอบครัวที่อาจเสี่ยงต่อการกระทำความผิด โดยคำนึงถึงประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับอนุสัญญาว่าด้วยสิทธิเด็กของสหประชาชาติ

3. ภาครัฐ และองค์กรภาคประชาสังคมที่มีความเข้มแข็ง ควรส่งเสริมสนับสนุน การจัดกิจกรรมจิตอาสา โดยเฉพาะอย่างยิ่งสื่อต่าง ๆ ควรช่วยกันส่งเสริมการดึงกลุ่มเด็กและเยาวชนซึ่งเสี่ยงต่อการมีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไปในทางการกระทำความผิดให้กลับเข้าสู่วิถีทางที่ถูกต้อง และภาคเอกชนควรให้การสนับสนุนหรือจัดกิจกรรมการบริการสังคมโดยใช้โครงการจิตอาสาเป็นเครื่องในการขับเคลื่อนด้วย

4. เนื่องจากปัจจุบันเป็นยุคการสื่อสารไร้สาย ทำให้การเข้าถึงข้อมูลหรือสื่อต่าง ๆ ได้ง่ายโดยผ่านสมาร์ทโฟนแท็บเล็ต ควรมีหน่วยงานรัฐที่เกี่ยวข้องทำหน้าที่ควบคุมและดูแลสื่อที่เผยแพร่ทางออนไลน์ อาทิ Youtube Tiktok กรณีที่อาจเข้าข่ายการนำเสนอพฤติกรรมไม่เหมาะสม เพื่อป้องกันมิให้เด็กและเยาวชนเกิดการเลียนแบบ รวมถึงการจัดทำสื่อรณรงค์การส่งเสริมพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนเชิงสร้างสรรค์

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- เกษม มูลจันทร์. (ม.ป.ป.). การทำงานบริการสังคมในงานคุมประพฤติ. สืบค้น 24 เมษายน 2567 จาก <http://probation.go.th/contentdl.php?id=780>
- ปนพิธี วีระพันธ์, และ พงษ์สิทธิ์ ศุภพล. (2566). แนวทางการพัฒนามาตรการบริการชุมชนในคดีอาญาที่เด็กและเยาวชนเป็นผู้กระทำความผิด. วารสารนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 52(4), 1002-1052
- ภัทรารรรณ รัตนเกษตร. (ม.ป.ป.). การป้องกันก่อนเด็กและเยาวชนกระทำความผิด: กรณีการควบคุมเครื่องตีมแอลกอฮอล์. สืบค้น 24 เมษายน 2567 จาก http://www.lawjournal.ru.ac.th/abstract/1478253981_0%B8%94.pdf

วิษณุ บาดาล. (2559). มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการควบคุมเด็กและเยาวชนเพื่อป้องกันการกระทำความผิดซ้ำของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 11(1), 206-220.

สัมพันธ์ บุญช่วย, และ จตุพร อธิภรณ์. (2561). การป้องกันการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน: กรณีศึกษาโครงการจิตอาสา “เราทำความดี ด้วยหัวใจ” ชุมชนรอบวัดประยุรวงศาวาสวรวิหาร. วารสารสำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 11(1), 27-55.

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

การศึกษาพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ

วิจัยโดย จินตนา นามวงศ์, กัญญ์รัฐดา ศรีภา และ เสกสัน เครือคำ
เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม
วิทยากรชำนาญการพิเศษ

การกระทำผิดของเด็กและเยาวชนมีแนวโน้มสูงขึ้นเรื่อย ๆ และผู้กระทำผิดมีอายุน้อยลง คือ อายุเกิน 15 ปีแต่ไม่เกิน 18 ปี ซึ่งเด็กส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่แตกแยก โดยเริ่มจากมีพฤติกรรมเกเร กระทำผิดและมุ่งเข้าสู่วงจรของยาเสพติด และมีการก่ออาชญากรรมจนต้องเข้าสู่สถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน โดยมักเกิดการกระทำผิดซ้ำ โดยการศึกษาวิจัยเรื่องนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบ ลักษณะ ปัจจัยเงื่อนไข และค้นหาแนวทางการป้องกันและแก้ไข ปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ เพื่อช่วยลดการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติด และเพิ่มประสิทธิภาพในวิธีการจัดการป้องกันแก้ไขปัญหาของสถานพินิจฯ หรือเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องต่อไป

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาการกระทำผิดของเด็กและเยาวชนในประเทศไทยยังมีความน่ากังวล โดยเฉพาะปัญหาการกระทำผิดในคดีอาญาที่มีจำนวนมาก และคดีส่วนใหญ่เป็นคดีที่ผู้กระทำความผิดมีอายุเกิน 15 ปี แต่ไม่ถึง 18 ปี และร้อยละ 63 มาจากครอบครัวแยกกันอยู่ พ่อแม่หย่าร้าง และเป็นเด็กที่ไม่ได้เรียนหนังสือ และในกรณีเด็กและเยาวชนถูกควบคุมในสถานที่ควบคุมเป็นเวลานาน จะมีโอกาสกระทำผิดซ้ำมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยได้ยืนยันว่าการใช้สารเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นอีกหนึ่งสาเหตุที่นำไปสู่การก่ออาชญากรรม และยังพบว่ามียานวิจัยหลายเรื่องชี้ให้เห็นว่า พบการใช้สารเสพติดภายหลังการก่ออาชญากรรม โดยผู้ใช้สารเสพติดหลายรายเคยมีประวัติการก่ออาชญากรรมมาก่อน หรือเด็กที่มีพฤติกรรมเกเร หรือมีพฤติกรรมการกระทำผิด จะมีแนวโน้มมุ่งไปสู่วงจรของยาเสพติด เนื่องจากการใช้สารเสพติดเป็นวัฒนธรรมย่อยของกลุ่มเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมการกระทำผิด และยังพบว่าภายหลังจากที่บุคคลนั้นติดยาเสพติดแล้ว การประกอบอาชญากรรมจะเพิ่มมากขึ้น ซึ่งการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชนเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อหลายด้าน ได้แก่ ผลกระทบต่อครอบครัว สังคม เศรษฐกิจและประเทศชาติ ถึงแม้ว่าจะมีมาตรการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดอย่างจริงจัง แต่การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดยังคงไม่สัมฤทธิ์ผลเท่าที่ควร

ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์ที่จะศึกษารูปแบบและสาเหตุการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ

โดยเริ่มจากการวิเคราะห์สาเหตุ เพื่อให้เห็นภาพในเชิงลึก และครอบคลุมปัจจัยเงื่อนไขของการกระทำผิดซ้ำในทุกมิติที่อาจเชื่อมโยงกับการมีพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด เพื่อที่จะได้ข้อค้นพบที่นำไปสู่การแสวงหาแนวทางในการป้องกันและแก้ไขที่สอดคล้องกับสภาพปัญหาที่แท้จริง โดยผลจากการศึกษาวิจัยจะสามารถช่วยลดการกระทำผิดซ้ำคดียาเสพติดของเด็กและเยาวชน และเพิ่มประสิทธิภาพในวิธีการจัดการป้องกันแก้ไขปัญหาของสถานพินิจฯ หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือเป็นประโยชน์ต่อการศึกษาวิจัยต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึงรูปแบบและลักษณะการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ
2. เพื่อทำความเข้าใจปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ
3. เพื่อค้นหาแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ

ผลการวิจัย สามารถสรุปประเด็นได้ ดังนี้

1. รูปแบบและลักษณะของการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับสารเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ พบว่า

1.1 รูปแบบและลักษณะที่ 1 เป็นการใช้อยาเสพติดก่อนกระทำผิดในคดียาเสพติดและกระทำผิดซ้ำในคดีอาญา

พบว่าเด็กและเยาวชนบางคนมีการใช้ยาเสพติดก่อนจะกระทำความผิดและกระทำความผิดซ้ำ เนื่องจากมีการคบกลุ่มเพื่อนที่มีพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และมีการชวนให้ลองเสพ เพราะความอยากรจะสนุกตามเพื่อน ความต้องการทดลอง ทำให้มีความเสี่ยงสูงที่จะเกี่ยวข้องกับยาเสพติด และจะกระทำความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษซ้ำในที่สุด ซึ่งในรูปแบบนี้ จากผลการวิจัย พบว่ามีลักษณะ 1) กระทำความผิดคดีเสพพืชกระท่อม และ 2) กระทำความผิดซ้ำคดีพวาทวารุณ

1.2 รูปแบบและลักษณะที่ 2 กระทำความผิดในคดีอาญาก่อนแล้วจึงใช้ยาเสพติดและกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติด พบว่าพฤติกรรมชอบความท้าทาย ความตื่นเต้น ซึ่งเกิดจากความเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคมและด้านจิตใจ โดยการกระทำความผิดครั้งแรกของวัยรุ่นในบางครั้ง อาจจะไม่มีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด แต่เกิดจากความต้องการเรียนรู้และชอบสนุก ประกอบกับความรู้เท่าไม่ถึงการณ์ไม่คิดว่าจะถูกจับและถูกดำเนินคดี เนื่องจากคิดว่าเป็นการเล่นสนุกไปกับเพื่อนเท่านั้น และเมื่อกลับออกมาแล้วก็กลับมาคบเพื่อนกลุ่มเดิม ใช้ชีวิตแบบเดิม มีการใช้ยาเสพติด ไม่ได้เรียนหนังสือ และกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในรูปแบบนี้ จากผลการวิจัย พบว่ามีลักษณะ 1) กระทำความผิดคดีเล่นการพนัน (ไพ่) และกระทำความผิดซ้ำครั้งที่สองและครั้งที่สามในคดีจำหน่ายยาไอซ์ 2) กระทำความผิดคดีพวาทวารุณ และ 3) กระทำความผิดซ้ำคดีครอบครองใบกระท่อม

1.3 รูปแบบและลักษณะที่ 3 ใช้ยาเสพติดก่อนกระทำความผิดในคดียาเสพติดและกลับมาใช้ยาเสพติดอีก และจึงกระทำความผิดซ้ำในคดียาเสพติดและคดีอาญา พบว่าไม่ว่าก่อนหรือหลังการกระทำความผิด เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดเป็นส่วนใหญ่ เนื่องจากการคบเพื่อนไม่ดีและมีพฤติกรรมยุ่งเกี่ยวกับยาเสพติด และเริ่มมีพฤติกรรมก้าวร้าวรุนแรงหรือขายยาเสพติดเพื่อหารายได้ เมื่อพ้นโทษออกมาแล้วก็กลับมาอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม คบเพื่อนกลุ่มเดิม มีพฤติกรรมใช้สารเสพติดอีก จนเริ่มมีการกระทำความผิดซ้ำอีก ซึ่งในรูปแบบนี้ จากผลการวิจัย พบว่ามีลักษณะ 1) กระทำความผิดคดีจำหน่ายยาบ้าและยาไอซ์ และกระทำความผิดซ้ำคดีจำหน่ายยาบ้า 2) กระทำความผิดในคดีครอบครองเมทแอมเฟตามีน และกระทำความผิดซ้ำคดีฝ่าฝืนกฎหมายการออกนอกเคหสถาน และ 3) กระทำความผิดคดีจำหน่ายยาบ้าและยาไอซ์ และกระทำความผิดซ้ำคดีครอบครองเพื่อจำหน่าย

2. ปัจจัยเงื่อนไขที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ สามารถสรุปได้ ดังนี้

2.1 การกลับไปคบเพื่อนหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม พบว่าส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดและกระทำความผิดซ้ำเกิดจากการคบเพื่อนที่มีพฤติกรรมเบี่ยงเบนไม่อยู่ในกรอบ และมีพฤติกรรมเกี่ยวข้องกับยาเสพติดหรือการกลับไปอยู่ในสภาพแวดล้อมเดิม ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มเพื่อนหรือแหล่งชุมชนที่เป็นแหล่งมั่วสุมของยาเสพติดหรือคนในชุมชนมีการใช้สารเสพติดมาก และมองว่ายาเสพติดเป็นเรื่องธรรมดา การที่เด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดได้คลุกคลีอยู่กับสิ่งเหล่านี้เป็นประจำ จึงเกิดความรู้สึกผูกพันและเกิดการเรียนรู้ และมีการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลที่อยู่ใกล้ชิดทั้งทางตรงและทางอ้อม ประกอบกับเด็กและเยาวชน เป็นช่วงวัยที่มีภาวะอารมณ์ควบคุมตนเองต่ำ จึงทำให้ปฏิบัติตามได้ง่าย พฤติกรรมเหล่านี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการคบหาสมาคมที่แตกต่าง (Different Association Theory) เป็นพฤติกรรมอาชญากรรมเกิดจากการที่บุคคลได้เรียนรู้พฤติกรรมอาชญากรรมและมีความเห็นด้วยกับพฤติกรรมที่ละเมิดกฎหมาย ซึ่งการเรียนรู้พฤติกรรมและทัศนคติเกิดจากการคบหาสมาคมกับบุคคลใกล้ชิด โดยให้ความสนใจเป็นพิเศษกับเพื่อนหรือคนใกล้ชิดที่เป็นอาชญากร

2.2 ถูกสังคมรังเกียจและไม่ได้รับโอกาสเนื่องจากเคยถูกดำเนินคดี พบว่าเด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดซ้ำเพราะการเคยถูกดำเนินคดี ทำให้กลายเป็นบุคคลที่ถูกต่อต้านจากสังคม ถูกสังคมที่ตีกีดกัน ปิดกั้นโอกาสในหลายด้าน เช่น เพื่อนเริ่มไม่คบ เพราะเข้าใจว่าสถานพินิจฯ คือ คุณเด็ก และไม่ให้บุตรหลานเข้าใกล้หรือคบหาสมาคม หรือการไม่ได้รับโอกาสที่ดีเพราะขาดคุณสมบัติที่พึงประสงค์ตามที่สังคมได้สร้างกฎเกณฑ์เงื่อนไขขึ้นมา เช่น ไม่ได้รับโอกาสในการเข้าสมัครงาน สมัครสอบหรือสมัครเรียน เพราะเคยผ่านการถูกดำเนินคดีอาญาหรือมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด เป็นต้น ซึ่งเป็นการถูกตีตราหรือถูกสังคมตราหน้า

2.3 ไม่ได้กลับเข้าสู่ระบบการศึกษา จากสาเหตุที่เด็กและเยาวชนไม่ชอบเรียนหนังสือ และการที่โรงเรียนหรือสถาบันการศึกษาไม่ต้อนรับและไม่ให้โอกาสในการรับเด็กและเยาวชนที่เคยถูกดำเนินคดีเข้าศึกษา และในบางกรณีแม้เด็กและเยาวชนจะยังเรียนอยู่ที่โรงเรียน แต่หากเด็กและเยาวชนมีส่วนเกี่ยวข้องกับยาเสพติด โรงเรียนจะไม่ต้องการรับเข้าเรียนหรือให้ผู้ปกครองดำเนินการย้ายสถานศึกษา เนื่องจากมีความคิดว่าหากเด็กและเยาวชนคนเดิมยังเรียนอยู่สถานศึกษา จะเป็นตัวอย่างที่ไม่ดีและอาจทำให้เด็กและเยาวชนคนอื่น ๆ ในโรงเรียนเลียนแบบพฤติกรรม และเกิดความเสียหายต่อภาพลักษณ์ของโรงเรียน

2.4 มีทัศนคติที่ดีต่อยาเสพติด พบว่าส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เชื่อว่า การเสพยาเสพติดช่วยให้เกิดการผ่อนคลาย รู้สึกสนุกสนานและทำให้เพลิดเพลิน และถูกยอมรับเข้ากลุ่มเพื่อนที่เสพยาด้วยกันได้ ประกอบกับเด็กและเยาวชนบางรายอยู่ในสภาพแวดล้อมที่คนในชุมชนเสพยาหรือขายยาเสพติดเป็นจำนวนมาก จึงเป็นการสนับสนุนและผลักดันทำให้เกิดทัศนคติเชิงบวก หรือทำให้เกิดความเชื่ออย่างมากว่ายาเสพติดเป็นสิ่งที่ดี รวมถึงไม่ได้รับการขัดเกลาหรือการอบรมสั่งสอนที่ดี หรือได้รับความอบอุ่นจากครอบครัว

2.5 ต้องการหารายได้ พบว่าภายหลังการปล่อยตัวออกมา เด็กและเยาวชนได้รับความกดดันจากสังคม และต้องหารายได้ในทางดำรงชีวิต ประกอบกับการไม่มีทักษะอื่น ๆ ในการแก้ไขปัญหา หรือได้เรียนรู้วิธีที่ถูกต้องในการจัดการกับปัญหา จึงมองว่าการจำหน่ายยาเสพติดเป็นการหารายได้อีกทางหนึ่ง

2.6 ไม่กลัวการถูกจับ พบว่าเด็กและเยาวชนไม่กลัวการถูกจับหรือถูกดำเนินคดี เพราะมีความเข้าใจว่าโทษทางกฎหมายสำหรับเด็ก ถึงแม้จะถูกจับแต่ก็ไม่ได้รับโทษสูง หรือในบางกรณีแม้การกระทำของเด็กจะเป็นความผิดแต่กฎหมายอาจไม่ลงโทษเลยก็ได้ ประกอบกับการที่เคยถูกดำเนินคดีและเข้ามาอยู่ในสถานพินิจฯ ทำให้มีประสบการณ์และเข้าใจแล้วว่าสถานพินิจฯ ไม่ได้เหมือนคุกแต่เหมือนโรงเรียนประจำที่เด็กและเยาวชน เพียงแต่ขาดอิสรภาพเท่านั้น สิ่งเหล่านี้เองทำให้เด็กและเยาวชนไม่กลัวการถูกดำเนินคดี และมีพฤติกรรมกระทำผิดซ้ำในที่สุด

3. แนวทางในการป้องกันแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดของสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ ดังนี้

3.1 จัดการศึกษาตามโปรแกรมบำบัดฟื้นฟูอย่างเหมาะสม โดยให้การศึกษาแก่เด็กและเยาวชนทุกคนที่กระทำผิดและเข้ามาอยู่ในสถานพินิจฯ ซึ่งระยะเวลาของการให้การศึกษาจะพิจารณาจากโปรแกรมวางแผนหรือการจำแนกเพื่อบำบัด ข้อมูลพื้นฐานที่มีความจำเป็นต่อการดำเนินชีวิตและให้ความสำคัญกับการฝึกทักษะชีวิตเป็นส่วนใหญ่ โดยจะมีเจ้าหน้าที่ของหลาย ๆ องค์กรเข้ามาฝึกทักษะให้ความรู้และฝึกวิชาชีพ และจัดให้มีหลักสูตรการศึกษานอกโรงเรียน ซึ่งเป็นหลักสูตรที่มีความยืดหยุ่นและสอดคล้องกับบริบทของเด็กและเยาวชนในสถานพินิจฯ มากที่สุด

3.2 สร้างความเข้าใจหรือปรับเปลี่ยนทัศนคติในเรื่องยาเสพติดให้แก่เด็กและเยาวชน นอกจากให้การศึกษาเกี่ยวกับการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่เกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติด ซึ่งส่วนใหญ่เด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดจะมีทัศนคติเชิงบวกกับยาเสพติด และเจ้าหน้าที่จะเป็นกังวลมากเรื่องของการกลับไปใช้สารเสพติดซ้ำอีก การสร้างความเข้าใจจึงเน้นเรื่องการสร้างแรงจูงใจและเปลี่ยนวิถีคิดใหม่เป็นหลัก

3.3 ติดตามผลหลังปล่อยตัว เพื่อเป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดซ้ำมากที่สุด จึงควรมีการติดตามหลังปล่อย 1 ปี โดยติดตามในลักษณะ 3 เดือน ติดตาม 1 ครั้ง จนครบ 1 ปี หรือติดตามภายในระยะเวลาที่กำหนด (เฉพาะบางกรณี) มีวัตถุประสงค์เพื่อคอยติดตามพฤติกรรมของเด็กและเยาวชน และเพื่อหาความเสี่ยงหรือโอกาสที่จะไปกระทำผิดซ้ำ

3.4 เผยแพร่ความรู้ในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางการสร้างความเข้าใจหรือการปรับทัศนคติที่เกี่ยวกับเรื่องของยาเสพติด แต่กระทำอยู่ภายนอกสถานพินิจฯ โดยเจ้าหน้าที่สถานพินิจฯ จะประสานขอความร่วมมือไปยังสถานศึกษาและจัดกิจกรรมเชิงประชาสัมพันธ์ เพื่อช่วยลดปัญหาของการกระทำผิดในเด็กและเยาวชน ซึ่งเป็นการแก้ปัญหาที่ต้นเหตุอีกทางหนึ่ง

ทั้งนี้ ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาการกระทำผิดและกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่สำคัญที่สุด คือ การได้รับการขัดเกลาที่ดีและเหมาะสมเพียงพอจากกระบวนการทางสังคมทั้งจากทางครอบครัวและสถาบันการศึกษา

ปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติหน้าที่

1. ขาดบุคลากรและจำนวนเจ้าหน้าที่ในการบำบัดฟื้นฟู รวมถึงการติดตามหลังพ้นโทษ ไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กรวมถึงเยาวชนที่ต้องรับผิดชอบ
2. งบประมาณไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา
3. ความยากในการปรับเปลี่ยนทัศนคติที่ถูกปลูกฝังภายในระยะเวลาอันสั้น

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยมีแนวทางการป้องกันแก้ไขปัญหามาจากการศึกษาวิจัย ดังนี้

1. ควรเพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับภาระงานในการบำบัดฟื้นฟูและการติดตามเด็กและเยาวชนภายหลังพ้นโทษ
2. ควรจัดสรรงบประมาณให้เพียงพอและเหมาะสมกับสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่
3. มุ่งฝึกอาชีพให้ครอบคลุมและเชื่อมโยงกับช่องทางการประกอบอาชีพ
4. ควรสนับสนุนให้มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาในสถานศึกษา

จะเห็นว่า ปัญหาและอุปสรรคด้านจำนวนเจ้าหน้าที่ในการบำบัดฟื้นฟูและการติดตามหลังพ้นโทษไม่เพียงพอต่อจำนวนเด็กและเยาวชนที่ต้องรับผิดชอบ สอดคล้องกับข้อเสนอแนวทางการป้องกันและแก้ไขปัญหของเจ้าหน้าที่ในเรื่องการขอให้เพิ่มจำนวนเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับภาระงานในการบำบัดฟื้นฟูและการติดตามหลังพ้นโทษ เนื่องจากในเขตพื้นที่ของจังหวัดสมุทรปราการเป็นแหล่งอุตสาหกรรมจึงมีความหนาแน่นในด้านประชากรและมีปริมาณคดีเกี่ยวกับเด็กและเยาวชนกระทำผิดค่อนข้างสูง โดยเฉพาะคดีที่เกี่ยวกับยาเสพติด จึงส่งผลให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลทำงานหนักและมีบทบาทหน้าที่หลายด้าน ทำให้การติดตามดูแลปัญหาไม่ทั่วถึงและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น จึงควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้เพียงพอ สอดคล้องกับจำนวนคดี โดยเฉพาะในสำนักงานการบำบัดฟื้นฟูและการติดตามหลังพ้นโทษ โดยพิจารณาตามความเหมาะสมของสภาพปัญหาในแต่ละพื้นที่ที่เกิดขึ้นจริง รวมถึงปัญหาด้านงบประมาณที่ไม่เพียงพอและไม่สอดคล้องกับสภาพปัญหา เนื่องจากคดีของเด็กและเยาวชนในจังหวัดสมุทรปราการมีปริมาณสูงขึ้น โดยเฉพาะอุปรณ์ที่ใช้สื่อสารเพื่อส่งเสริมทักษะการเรียนรู้และส่งเสริมการฝึกทักษะอาชีพทำให้เกิดปัญหาการป้องกันและแก้ไขปัญหได้ไม่ต่อเนื่อง การปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่มีอุปสรรคและไม่มีประสิทธิภาพ จึงควรส่งเสริมและจัดสรรด้านงบประมาณให้เพียงพอ สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพปัญหาตามแต่ละพื้นที่เช่นกัน ส่วนในประเด็นการมุ่งฝึกอาชีพให้ครอบคลุมผ่านช่องทางสู่การประกอบอาชีพต่าง ๆ กรมพินิจฯ ควรสร้างความเข้าใจต่อสถานประกอบการภาคอุตสาหกรรมและภาคชุมชน และมีการฝึกทักษะให้มีความครอบคลุมมากขึ้น โดยบูรณาการความร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นการเพิ่มงานอาชีพและพัฒนาชีวิตของเด็กและเยาวชนที่กระทำผิด ให้ได้รับโอกาสอย่างถูกต้องทางสังคมตามความสามารถที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรสนับสนุนให้มี

นักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาในสถานศึกษา เนื่องจากโรงเรียนหรือสถานศึกษามีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด จึงควรมีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาในสถานศึกษาเพื่อทำหน้าที่ร่วมกับครูแนะแนว ซึ่งจะเป็นการดูแลแก้ไขที่ต้นเหตุและจะทำให้การป้องกันแก้ไขปัญหได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บทสรุปและการวิเคราะห์

การแก้ไขหรือป้องกันการกระทำผิดซ้ำของเด็กและเยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติด ควรมีการบูรณาการร่วมกันขององค์กร หน่วยงาน หรือสถาบันต่าง ๆ ในสังคม เช่น กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน ศาลเยาวชนและครอบครัว ศูนย์ไกล่เกลี่ยและประนอมข้อพิพาท กระทรวงยุติธรรม กระทรวงแรงงาน และหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องดังกล่าวต้องมีการประสานความร่วมมือกัน โดยกระทรวงแรงงานเป็นหน่วยงานที่จัดทำทะเบียนของผู้ประกอบการที่เข้าร่วมโครงการสร้างอาชีพให้เด็กและเยาวชนที่กระทำผิด รวมถึงการประสานกับหน่วยงานที่บำบัดแก้ไขและฟื้นฟูเด็กและเยาวชน เพื่อจัดสรรเด็กที่มีความต้องการในการประกอบอาชีพภายหลังได้รับการปล่อยตัวให้กับผู้ประกอบการในขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญกับการฝึกอาชีพและพัฒนาฝีมือแรงงานให้กับเด็กและเยาวชนก่อนที่จะได้รับการปล่อยตัวเพื่อให้เด็กและเยาวชนมีอาชีพตรงกับความต้องการภายหลังการปล่อยตัว ซึ่งหากเด็กและเยาวชนมีอาชีพที่มั่นคงแล้ว จะไม่กลับไปสู่วงจรยาเสพติดและกระทำผิดซ้ำ ซึ่งนับว่าเป็นการสนับสนุนทางสังคมที่จะเปิดโอกาสให้เด็กและเยาวชนได้กลับมาใช้ชีวิตได้อย่างปกติ โดยไม่เป็นการซ้ำเติมเด็กและเยาวชน

จากประเด็นปัญหาดังกล่าว ในการประชุมสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 24 กรกฎาคม 2567 พรรคก้าวไกลได้เสนอร่างพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ พ.ศ. ประเด็นการลงโทษเด็ก โดยแก้ไขมาตรา 1567 (2) เพื่อให้การลงโทษเด็กและเยาวชนไม่ต้องเป็นการทารุณกรรมหรือทำร้ายร่างกายและจิตใจเด็กและเยาวชน เพื่อปกป้องสิทธิเด็กและลดความรุนแรงในครอบครัวหรือเรียกว่า “กฎหมายไม่ตีเด็ก” โดยสภาผู้แทนราษฎรมีมติเห็นชอบในหลักการวาระที่ 1 ด้วยคะแนนเสียง 400 เสียงจากจำนวนผู้ลงมติ 401 คน จึงผ่านวาระ 1 ขึ้นรับหลักการ และตั้งคณะกรรมการฯ ขึ้นมาศึกษาและกำหนดแปรญัตติใน 15 วัน โดยสาระสำคัญ คือ การแก้ไขตามมาตรา 1567 (2) ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ จากที่เคยระบุว่า “ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิทำโทษบุตร

“ตามสมควร” เพื่อว่ากล่าวสั่งสอน” แก้ไขเป็น “ผู้ใช้อำนาจปกครองมีสิทธิทำโทษบุตรเพื่อว่ากล่าวสั่งสอนตามสมควร “แต่ต้องไม่เป็นการกระทำทารุณกรรม หรือทำร้ายร่างกาย หรือจิตใจ” ไม่เป็นการเขียนตี หรือทำโทษอื่นใดอันเป็นการด้อยค่า” ซึ่งการตีเด็กและเยาวชน อาจส่งผลให้ระบบประสาทเสียหายและเพิ่มความเสี่ยงต่อโรคซึมเศร้า และการที่เด็กและเยาวชนถูกกระทำทารุณแรงจะเกิดการฝังใจ เมื่อเด็กและเยาวชนโตขึ้นจะเกิดพฤติกรรมก่อความรุนแรงตามที่ตนเคยถูกกระทำตอนเป็นเด็ก ดังนั้น การแก้ไขเพิ่มเติมประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์เกี่ยวกับการลงโทษเด็กในมาตรา 1567 (2) จึงเป็นการแก้ไขปัญหาตั้งแต่ต้นด้วยการไม่สร้างความรุนแรงกับเด็กและเยาวชน จนเกิดเป็นภาพจำในอนาคต เด็กและเยาวชนจะได้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดี ไม่เป็นปัญหาต่อครอบครัวและสังคมอีกต่อไป

ทั้งนี้ ผลการวิจัยที่ได้นำเสนอไปข้างต้นเป็นส่วนหนึ่งของบทสรุปในประเด็นที่สำคัญ หากผู้อ่านมีความสนใจต้องการศึกษารายละเอียดเพิ่มเติม สามารถสืบค้นได้ตาม QR Code ที่แนบมาท้ายบทความนี้

บรรณานุกรม

- จินตนา นามวงศ์, กัญญ์ฐิตา ศรีภา และ เสกสัน เกรือคำ.
(2566).การศึกษาพฤติกรรมการกระทำผิดซ้ำของเด็กและ
เยาวชนที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในสถานพินิจและคุ้มครองเด็ก
และเยาวชน จังหวัดสมุทรปราการ.สืบค้น 15 พฤษภาคม 2567
จาก [https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/
article/view/267104/179030](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/267104/179030)
- ยุทธชัย ดั่งสวัสดิ์. (พฤษภาคม 2566). ปัญหาการก่ออาชญากรรมของ
เด็กและเยาวชนกับมาตรการลงโทษ. สืบค้น 26 มิถุนายน 2567
จาก [https://so06.tci-
thaijo.org/index.php/lawtsu/article/view/263053](https://so06.tci-thaijo.org/index.php/lawtsu/article/view/263053)

ศึกษารายละเอียดของรายงานวิจัยได้ที่

ความรุนแรงในเด็กและเยาวชน

เรียบเรียงโดย วิมลรักษ์ ศานติธรรม
 วิทยาการชำนาญการพิเศษ

เด็ก คือ บุคคลที่มีอายุมากกว่า 12 ปี แต่ไม่เกิน 15 ปี ส่วนเยาวชน คือ บุคคลที่มีอายุมากกว่า 15 ปี แต่ไม่เกิน 18 ปีบริบูรณ์ การกระทำความผิดในเด็กและเยาวชนมีอัตราเพิ่มสูงขึ้นทั่วโลก ซึ่งกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนที่สำคัญของประเทศไทยมีอยู่ 3 ฉบับ คือ 1) ประมวลกฎหมายอาญา 2) พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 และ 3) พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 และกฎหมายที่กำลังเป็นประเด็นถกเถียงกันอยู่ในปัจจุบัน ได้แก่ พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 เนื่องจากสถานการณ์การกระทำความผิดของเด็กและเยาวชนของไทยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นทุกปี และอายุของเด็กที่เริ่มก่อคดีมีอายุน้อยลง คือ ก่อคดีกันตั้งแต่เด็ก ทั้งคดีเกี่ยวกับยาเสพติด คดีเกี่ยวกับทรัพย์สิน คดีเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด และความผิดอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งคดีเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายที่หลายคดีชี้ให้เห็นถึงพฤติกรรมของเด็กและเยาวชนที่มีการเตรียมการก่อนการกระทำความผิดหรือมีการก่ออาชญากรรมรุนแรงในระดับผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว เพื่อยับยั้งปัญหาอาชญากรรมเด็กที่อาจเพิ่มสูงขึ้น

สาเหตุที่ส่งผลให้เด็กและเยาวชนกระทำความผิด ส่วนมากเกิดจากปัจจัยสำคัญ คือ สภาพแวดล้อมในครอบครัวและสังคม ครอบครัวที่แตกแยกหรือไม่เอาใจใส่เกิดความเครียดในครอบครัว ขาดการอบรมสั่งสอนในสิ่งที่ถูกต้อง เคยถูกทำร้ายร่างกายหรือถูกล่วงละเมิดทางเพศ เป็นเหยื่อการถูกล้อเลียน พันธุกรรมคนในครอบครัวเคยมีความก้าวร้าวหรือถูกกระทำรุนแรงมาก่อน เสพสื่อที่มีความรุนแรง ใช้สารเสพติดบางอย่าง มีปืนไว้ในบ้านหรือใกล้ตัว สมองกระทบกระเทือนจากอุบัติเหตุ การแข่งขันทางการศึกษาที่สูงเกินไป ป่วยเป็นโรคทางจิตเวช การเติบโตและเข้าสู่สังคมที่มีจำนวนมากและหลากหลายพฤติกรรม อาจส่งผลให้เด็กและเยาวชนถูกชักชวนให้กระทำความผิด ดังนั้น การปรับปรุงกฎหมายให้มีความสอดคล้องกับสภาพปัญหาจึงเป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากปัจจุบันเด็กและเยาวชนได้รับรู้เข้าถึงข้อมูลข่าวสารจากสื่อต่าง ๆ ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคโนโลยีสมัยใหม่ที่ทำให้เด็กสามารถเข้าถึงข่าว เกม อาวุธ ภาพยนตร์ ฯลฯ ซึ่งอาจสะท้อนความรุนแรงในเด็กและเยาวชน โดยพบกรณีเด็กและเยาวชนเป็นผู้ก่อเหตุ ก่อคดีกระทำความผิด เกิดจากความรุนแรงและส่วนมากมีเจตนา รวมถึงมีการคิดไตร่ตรองมาก่อนลงมือกระทำความผิดเสมอ แต่โทษที่เด็กได้รับ คือ ไม่ต้องรับโทษหรือเพียงแค่การว่ากล่าวตักเตือนเท่านั้น จึงเป็นเหตุให้เด็กและเยาวชนที่กระทำความผิดบางส่วนนั้นได้ลงมือกระทำความผิดซ้ำอีก หรือชักชวนเพื่อนให้การกระทำความผิดโดยอ้างว่าตนทำผิดแต่ตนไม่ได้รับโทษ ดังนั้น จึงควรมีการแก้ไขปรับปรุงเพิ่มเติมกฎหมายเพื่อลดปัญหาการกระทำความผิดซ้ำของเด็กและเยาวชน โดยคำนึงถึงสิทธิ เสรีภาพและการได้รับความคุ้มครองทางกฎหมายที่เด็กและเยาวชนพึงจะได้รับ

จำนวนของการเปลี่ยนแปลงของคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดี โดยสถานพินิจและคุ้มครอง
เด็กและเยาวชนทั่วประเทศ ระหว่างปีงบประมาณ 2562–2566 จำแนกตามฐานความผิด

หน่วย: คดี

ฐานความผิด	จำนวน				
	ปี 2562	ปี 2563	ปี 2564	ปี 2565	ปี 2566
ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน	2,948	2,028	1,857	1,828	2,633
ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย	2,175	1,705	1,477	1,695	3,023
ความผิดเกี่ยวกับเพศ	922	790	721	612	865
ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ ชื่อเสียงและการปกครอง	517	437	257	407	302
ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ	10,634	9,600	6,943	4,885	3,129
ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด	951	770	3,338	2,765	2,650
ความผิดอื่น ๆ	2,695	4,140			
รวม	20,842	19,470	14,593	12,192	12,602

ที่มา: รายงานสถิติคดีประจำปี, โดย กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน, 2566, สืบค้น
จาก <https://www.djop.go.th/navigations/รายงานสถิติคดีประจำปี>

ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (ปี 2562–2566) พบว่าสถิติคดีที่เด็กและเยาวชนถูกดำเนินคดีโดยสถาน
พินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนทั่วประเทศ จากตารางฐานความผิด ได้แก่ 1) ความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน
2) ความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกาย 3) ความผิดเกี่ยวกับเพศ 4) ความผิดเกี่ยวกับความสงบสุข เสรีภาพ
ชื่อเสียงและการปกครอง 5) ความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษ 6) ความผิดเกี่ยวกับอาวุธและวัตถุระเบิด และ
7) ความผิดอื่น ๆ จะเห็นได้ว่าความผิดเกี่ยวกับยาเสพติดให้โทษมีจำนวนสูงที่สุดตลอดระยะ 5 ปี ที่ผ่านมา
ส่วนในปี 2566 จะเห็นได้ว่าความผิดเกี่ยวกับชีวิตและร่างกายและความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สินเพิ่มสูงขึ้นมาก อาทิ
การจี้ปล้น ความขัดแย้งระหว่างสถาบันการศึกษา ความรุนแรงจากกิจกรรมการรณรงค์ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึง
ปัญหาความรุนแรงของเด็กและเยาวชนที่ทวีความรุนแรงอย่างต่อเนื่อง

สำหรับข้อเสนอแนะในการแก้ไขปัญหาการกระทำความผิดในเด็กและเยาวชน มีดังนี้

1. ควรมีการปรับปรุงกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการกระทำความผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อให้มีความ
เหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพปัญหาในปัจจุบัน โดยแก้ไขประมวลกฎหมายอาญาของไทยเกี่ยวกับ
เกณฑ์อายุขั้นต่ำของเด็กและเยาวชนที่ต้องรับผิดชอบทางอาญาให้ลดลงจากเดิมที่กำหนดอายุไว้ที่ 15 ปี โดยใช้ฐาน
การพิจารณาจากผลการศึกษาวิจัยทางสังคม จิตวิทยา และอาชญาวิทยาที่แสดงถึงข้อเท็จจริงของวุฒิภาวะ
ทางด้านอารมณ์ จิตใจ สติปัญญาของเด็กและเยาวชน แต่เกณฑ์อายุขั้นต่ำดังกล่าวจะต้องไม่ต่ำจนเกินไป
เพื่อไม่ให้ขัดกับอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยสิทธิเด็ก ค.ศ. 1989 (CRC) โดยกำหนดให้มีแนวปฏิบัติเรื่อง
การไม่เปิดเผยตัวตนหรือข้อมูลของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดต่อสาธารณะ และการนำเข้าสู่กระบวนการ
แก้ไขเยียวยาพฤติกรรมไว้ เพื่อให้โอกาสเด็กและเยาวชนในการปรับตัวและดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้ รวมถึง
กำหนดความรับผิดชอบของบิดามารดาหรือผู้ปกครองของเด็กและเยาวชนผู้กระทำความผิดทางอาญาที่มีอายุ
12–18 ปี ให้มีหน้าที่ชำระค่าปรับ ค่าเสียหาย หรือราคาสิ่งของแทนเด็กและเยาวชน เว้นแต่บิดามารดาหรือ
ผู้ปกครองจะต้องพิสูจน์ได้ว่าการกระทำความผิดทางอาญาของเด็กและเยาวชนในปกครองไม่ได้เกิดจาก
การปล่อยปละละเลยหรือขาดการอบรมสั่งสอนในทางที่ดี

2. ควรเพิ่มอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ให้สอดคล้องกับภาระงานโดยเฉพาะคดีเกี่ยวกับยาเสพติด ซึ่งจะทำให้เจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบดูแลทำงานหนักและปฏิบัติงานหลายบทบาทหน้าที่ ส่งผลให้การติดตามดูแลไม่ทั่วถึงขาดประสิทธิภาพ

3. จัดให้มีนักสังคมสงเคราะห์หรือนักจิตวิทยาในสถานศึกษา เพื่อทำหน้าที่ร่วมกับครูแนะแนว ในการดูแลเด็กและเยาวชน ซึ่งโรงเรียนและสถานศึกษาจะมีความใกล้ชิดกับเด็กและเยาวชนมากที่สุด จึงเป็นการดูแลแก้ไขที่ต้นเหตุ และป้องกันปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรมีการประสานงาน บูรณาการร่วมกันขององค์กร หน่วยงาน หรือ สถาบันต่าง ๆ ในสังคม โดยต้องมีการประสานความร่วมมือเพื่อบำบัดฟื้นฟูเด็กและเยาวชน จัดสรรเด็กที่มีความต้องการในการประกอบอาชีพภายหลังได้รับการปล่อยตัว เพื่อให้เด็กและเยาวชนมีอาชีพที่มั่นคงจะได้ไม่กลับไปกระทำผิดซ้ำอีก

5. กำหนดมาตรการช่วยเหลือเด็กและเยาวชนที่มีพฤติกรรมเสี่ยงต่อการกระทำความผิดด้วยการ พัฒนาทักษะทางด้านความรู้ ความเข้าใจในการอบรมเลี้ยงดูบุตรให้แก่พ่อแม่ สร้างโปรแกรมการ เข้าแทรกแซงเพื่อสร้างกลยุทธ์ในการอบรมเลี้ยงดูบุตรแก่ครอบครัว กำหนดวิธีการและข้อจำกัดสิทธิให้ชัดเจน สำหรับเด็กและเยาวชน หากทำการฝ่าฝืนกฎที่ได้กำหนดไว้ โดยการฝึกอบรมผู้ปกครองควรมีการออกแบบ โครงสร้างในการเข้าถึงการปรับปรุงความสัมพันธ์ในครอบครัวและช่วยพ่อแม่ใช้เทคนิคในการอบรมเลี้ยงดูบุตร ได้อย่างเหมาะสม

6. คณะกรรมการที่เกี่ยวข้อง อาทิ คณะกรรมการการกัญญาหมาย การยุติธรรมและสิทธิมนุษยชน และคณะกรรมการกิจการเด็ก เยาวชน สตรี ผู้สูงอายุ ผู้พิการ กลุ่มชาติพันธุ์และผู้มีความหลากหลายทางเพศ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมและเสนอให้มีการปรับปรุงแก้ไขพระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553

7. ครอบครัวควรให้ความรักความอบอุ่นและการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิด เพื่อให้เด็กและเยาวชนดำรงชีวิตในสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม ส่วนโรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมและค่านิยมที่ดีงาม เพื่อปลูกฝังให้เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมที่เหมาะสมทางด้านชุมชนควรมีส่วนร่วมในการดูแลเด็กและเยาวชน โดยจัดกิจกรรมนันทนาการและสร้างสรรค์ให้เด็กและเยาวชนได้ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์

8. ควรมีการศึกษาวิจัยสาเหตุและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการกระทำผิดของเด็กและเยาวชน เพื่อนำไปสู่การกำหนดนโยบายและมาตรการที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

สำหรับแนวทางดังกล่าวข้างต้นจะสัมฤทธิ์ผลเพื่อช่วยป้องกันและแก้ไขปัญหาคriminal ในเด็กและเยาวชน จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งครอบครัว โรงเรียน ชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยมุ่งการสร้างภูมิคุ้มกันให้เด็กและเยาวชนผ่านการปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่ดีงามควบคู่ไปกับการปรับปรุงกฎหมายและประสานงานอย่างบูรณาการ

บรรณานุกรม

กระทรวงยุติธรรม, กรมพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชน. (2566). รายงานสถิติคดีประจำปี. สืบค้น 23 สิงหาคม 2561 จาก <https://www.djop.go.th/navigations/รายงานสถิติคดีประจำปี>

การเผยแพร่ความรู้ด้านงานวิจัยและพัฒนา โดยกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร มีผลงาน 6 รูปแบบที่สำคัญ ซึ่งสามารถศึกษาเพิ่มเติมได้ที่เว็บไซต์ “คลังสารสนเทศของสถาบันนิติบัญญัติ” ดังนี้

1. รายงานวิจัยและวิทยานิพนธ์ (Full text) โดยสถาบัน นักวิชาการอิสระ และนิสิตนักศึกษา ที่ได้รับทุนสนับสนุนจากสำนักงานฯ รวมถึงผลงานวิจัยที่จัดทำโดยบุคลากรของกลุ่มงานวิจัยและพัฒนา
2. บทความวิจัยปริทัศน์ (Research Review Article) บทความวิชาการที่ได้จากการศึกษา ค้นคว้า วิเคราะห์และสังเคราะห์แนวคิด องค์ความรู้ และผลงานวิจัยต่าง ๆ เพื่อประมวลความรู้และหาข้อสรุปในเรื่องหรือประเด็นใดประเด็นหนึ่งที่น่าสนใจและเป็นประโยชน์ ทั้งข้อเท็จจริงและข้อเสนอแนะในวงสาธารณะและกิจการที่เกี่ยวข้องกับฝ่ายนิติบัญญัติ
3. บทความวิจัยสำหรับสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรและกรรมการ (Research Focus) เอกสารทางวิชาการที่รวบรวมข้อมูล ในรูปของบทความวิจัยในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับบทบาทและอำนาจหน้าที่ของสภาผู้แทนราษฎร และภารกิจของคณะกรรมการสามัญ
4. เอกสารวิชาการ “เกาะกระแสโพล” เป็นเอกสารที่นำเสนอผลการสำรวจความคิดเห็น (Poll) ในประเด็นที่อยู่ในกระแสความสนใจ ของสังคม พร้อมทั้งวิเคราะห์เสนอความคิดเห็นและมุมมองด้านต่าง ๆ ด้วยการศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
5. อนุสรณ์เชิงนโยบาย (Policy Brief) เป็นการศึกษาผลงานวิจัยหรืองานวิชาการมาศึกษาประกอบกัน ในขอบเขตของปัญหาและผลกระทบที่เกิดขึ้น เพื่อนำเสนอนโยบายทางเลือกต่าง ๆ ที่เป็นไปได้ให้แก่ผู้อ่าน ที่เป็นข้อเสนอแนะหรือแนวทางแก้ไขปัญหาค่าที่จะทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงนั้น ๆ

เข้าถึงและเรียกดูเอกสาร (download) ทั้ง 5 ฉบับข้างต้นได้ที่

6. บทความวิจัยออกอากาศในรายการวิจัยก้าวไกล สามารถรับฟังได้ในรายการ “วิจัยก้าวไกล” ทางสถานีวิทยุกระจายเสียงรัฐสภา ระบบ F.M. คลื่นความถี่ 87.5 MHZ และระบบ A.M. คลื่นความถี่ 1071 KHZ ทุกวันเสาร์ ตั้งแต่เวลา 07.30-08.00 นาฬิกา

รับฟังรายการย้อนหลังได้ที่

กลุ่มงานวิจัยและพัฒนา สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร
1111 ถนนสามเสน แขวงนครไชยศรี เขตดุสิต กรุงเทพมหานคร 10300
โทร : 02-242-5900 ต่อ 5761